

Dissidències al món rural i delictes d'odi GSRDI

El rol del Treball Social en la justícia restaurativa

Treball de Final de Grau
Grau en Treball Social

Llorenç Sorlí Tafalla

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació

Contingut

AGRAÏMENTS	2
RESUM, ABSTRACT, RESUMEN	3
INTRODUCCIÓ.....	4
GLOSSARI	5
MARC TEÒRIC.....	8
Plans Comarcals LGTBI catalans.....	11
Context històric i marc legislatiu adreçats a la comunitat GSRDI.	16
Els recursos i serveis públics adreçats a la comunitat GSRDI.....	20
Context històric, marc legislatiu i recursos i serveis públics adreçats a les víctimes de delictes d'odi GSRDI	21
El Treball Social des de la justícia restaurativa.	23
PREGUNTA DE LA INVESTIGACIÓ, OBJECTIU GENERAL I OBJECTIUS ESPECÍFICS.	30
Pregunta de la investigació	30
Objectiu general.....	30
Objectius específics	30
METODOLOGIA I TÈCNiques.....	31
Disseny de la investigació	31
Àmbit d'estudi	31
Població objecte d'estudi	32
Selecció de la mostra.....	32
Tècnica i estratègia de la recerca emprada.....	33
Instrumentes de recollida d'informació	33
Anàlisi de dades.....	34
Consideracions ètiques.....	35
Limitacions.....	35
Cronograma.....	36
RESULTATS I DISCUSSIÓ	37
CONCLUSIÓ I RECOMANACIONS	57
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	60
ANNEXS.....	63

AGRAÏMENTS

En primer lloc, m'agradaria agrair-li este TFG a la meua tutora, Araceli Muñoz García, per la paciència que ha tingut amb mi i esta investigació. Tot seguit, a la meua filòloga i apreciada contestana, Paula Llopis Llopis, i per últim, a la humanista i persona que m'ha instruït en el transfeminisme, Cristina Puig García.

A continuació, agrair l'entorn que va apoderar-me i va fer-me ser qui sóc avui, Manresa i la seua gent, destacant a totes les persones del col·lectiu GSRDI de L'Aldarull, l'Esquerra Independentista de Manresa i l'Ateneu Popular la Sèquia. A banda, de ressaltar a les persones i col·lectius que configuren la Xarxa Dissident Descentralitzada de l'Interior de Catalunya.

No puc oblidar-me'n tampoc de les dues persones que sempre duré al meu cor de Castelló de la Plana, la benicarlanda i treballadora social i criminòloga que va tutoritzar-me les primeres pràctiques en delictes d'odi, Esther Jovaní Roda. I òbviament, a la meua benivolguda comunista i madrilenya, Pastora de Florencio, presidenta de Castelló LGTBI mentre jo hi vaig col·laborar, actualment, és l'expresidenta,

Seguixo els agraiments amb el kernel de l'Espai QWERTY, algunes persones de les Marikes Llibertàries i Transfeministes de Barcelona, i a Translocura, Norma Mor i Chrisis de Identidad per mostrar-me la Barcelona dissident.

Consegüentment, faig un caliu d'agraïments al Grupo Potente de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, als Pantxos de Girona i recalcant als meus companys i companyes d'aventures i salut mental: Marc Masguret Ripoll, Joan Pons López, Mar Bascu Guimerà, Joan González Moreno i Edgar Abadín García.

Després, vullc agrair-li el TFG a quatre persones del poble que m'ha vist créixer: Càlig. Les meues estimades Mª Ángeles Vives Besalduch, Helena Carrillo Anglés, Celia Angés Ciurana i Ester Monroig Roca. Les paraules es queden curtes per a explicar l'amistat de tota una vida.

Acabo els agraiments mencionant a dues persones que ja no hi són. Una d'elles, Derek, un referent trans* de Nules que fou acomiadat amb el seu necrònim el dia del seu soterrament, sempre al cor. I a Florencio Pla Messeguer, referent intersexual del cor dels Països Catalans.

RESUM, ABSTRACT, RESUMEN

La present investigació resta explorada per un mètode qualitatiu, la qual recull el relat autobiogràfic de persones GSRDI d'entre vint-i-nou i seixanta-set anys que han nascut o que han viscut en un entorn rural de les comarques del nord del País Valencià. L'objectiu del treball és, per una banda, donar a conèixer quin és el context i la realitat d'este col·lectiu en entorns hostils allunyats de les ciutats. Per altra banda, intentar desenvolupar el rol que des del Treball Social s'hi efectuarà a l'hora de prevenir situacions d'odi GSRDI, igual com en l'acompanyament a persona que hi hagen pogut patir situacions de violència GSRDI en estos entorns. El treball partix d'una recopilació bibliogràfica de la justícia restaurativa i com esta s'emmarca en els delictes d'odi GSRDI a Occident. I també la cerca dintre del marc legislatiu que empara a les persones d'eixa comunitat.

The present research explore by a qualitative method, which records the autobiographical account of GSRDI people between twenty-nine and sixty-seven years old who have been born or lived in a rural environment in the northern regions of the Valencian Country. The aim of the work is, on the one hand, to make known the context and reality of this collective in hostile environments far from the cities. On the other hand, to try to develop the role that Social Work would play in preventing situations of GSRDI hatred, as well as in accompanying someone who may have suffered GSRDI violence in these environments. The work is based on a bibliographic compilation of restorative justice and how it is focused in the GSRDI hate crimes in the West. It also seeks to find within the legislative framework that protects the people of this community.

La presente investigación está basada en un método cualitativo, que recoge el relato autobiográfico de personas GSRDI de entre veintinueve y sesenta y siete años que han nacido o que han vivido en un entorno rural de las comarcas del norte del País Valenciano. El objetivo del trabajo es, por un lado, dar a conocer cuál es el contexto y la realidad de este colectivo en entornos hostiles alejados de las ciudades. Por otra parte, intentar desarrollar el rol que desde el Trabajo Social se efectuaría en el momento de prevenir situaciones de odio GSRDI, al igual que en el acompañamiento a persona que hayan podido sufrir situaciones de violencia GSRDI en estos entornos. El trabajo parte de una recopilación bibliográfica de la justicia restaurativa y cómo ésta se enmarca en los delitos de odio GSRDI en Occidente. Y también la búsqueda dentro del marco legislativo que ampara a las personas de esa comunidad.

INTRODUCCIÓ

El present treball de final de grau és un estudi sobre la realitat de les persones de la comunitat GSRDI al món rural. Per tal d'acotar l'objecte d'estudi, ens hi capfiquem en la recerca de persones nascudes o que hi han viscut a municipis de menys de 3.000 habitants d'entorns agraris. Per saber així el seu relat autobiogràfic envers les seues experiències com a persones GSRDI a la ruralitat.

Així mateix, és menester destacar que les vivències de les persones entrevistades pot ser d'allò més diversa i plural. Fet que ens porta a contemplar una recollida d'informació molt àmplia per a construir el marc teòric. Des de violències que s'hi poden observar a estudis fets a altres entorns rurals i descentralitzats de les metròpolis, com plasmar la legislació quant als delictes d'odi GSRDI en cas d'haver-se'n donat, i adversitats biopsicosocials a l'hora d'alliberar-se i apoderar-se com a persones GSRDI.

Amb esta investigació hi podrem desenvolupar el rol que des del Treball Social efectuariem a l'hora de treballar amb persones GSRDI. Un rol que restaria determinat per aquelles necessitats que requestarien les persones GSRDI. I així, acompanyar-les en totes llurs situacions on es puguen generar uns malestars biopsicosocials arran d'adversitats estructurals.

Tot seguit, es materialitzaran els objectius i la qüestió de la recerca a treballar, i després elaborarem el contingut del marc teòric. Un cop definits els propòsits, ens hi centrarem en la confecció de la metodologia per a construir el disseny i instruments cabdals per tal de dur a terme el nostre treball de camp, com vindria a ser l'entrevista.

A continuació, s'analitzarà el contingut entrevistat, un contingut que ens aportarà el coneixement empíric per a desglossar com és per a una persona GSRDI ser al món rural. Un cop destriat el coneixement empíric, s'analitzaran les dades obtingudes de les narratives, que posteriorment es contrastarà en la discussió amb el marc teòric.

Després, es forjaran les conclusions del treball mitjançant la recapitulació de totes les troballes i així, poder cloure-les de manera intel·ligible per tal de generar unes recomanacions que ens asservisquen per a fer-hi enfront del fenomen a tractar. Amb una referència bibliogràfica per a cada descoberta, si és que n'hi ha.

GLOSSARI

- ❖ Agrari: remet a una activitat econòmica, l'agricultura (Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya, 2018).
- ❖ Biologicista: tendència a interpretar la realitat natural o cultural a partir de models biològics (Scriptorium, 2015).
- ❖ Cisbinarisme/binarisme de gènere: sistema de pensament institucionalitzat que restringeix la divisió del sexe i el gènere a les categories de masculí i femení, les quals es perceben com a independents, oposades i immutables (Optimot, Binarisme de gènere, s.d.).
- ❖ Cisgenèric/cissexisme: l'actitud que defensa la superioritat de la identitat de gènere cissexual respecte de les identitats transgènere. És a dir, respecte de les persones que, en general, desafien les normes de gènere convencionals (TERMCAT, Cissexisme, s.d.).
- ❖ Cisgènere: *cisgènere* o, col·loquialment, *cis* és el terme que fan servir majoritàriament les persones trans* per a identificar les persones que no ho són i que es troben dins la norma de gènere (TERMCAT, Cisgènere, s.d.).
- ❖ Delicte: acció que es considera condemnable (DNV, Delicte, s.d.).
- ❖ Discriminar: donar un tracte d'inferioritat (a una persona o a una col·lectivitat), especialment per motius racials, sexuals, religiosos, lingüístics, polítics o de gènere (DNV, Discriminar, s.d.), incloent-hi a la definició la qüestió de: «gènere».
- ❖ Desigualtat: diferència econòmica o social (DNV, Desigualtat, s.d.).
- ❖ Estereotip: model acceptat i establert de conducta que un grup o una societat obté a partir de les normes o els patrons culturals prèviament establerts (DNV, Estereotip, s.d.).
- ❖ Expressió de gènere: manera en què una persona manifesta la identitat de gènere per mitjà de la seua conducta, indumentària, manera de parlar o altres característiques físiques (PTV, Expressió de gènere, s.d.).
- ❖ Gènere: en oposició a la tradicional concepció dualista del gènere (home i dona), hi ha teories que defensen l'existència de més de dos gèneres i d'altres que rebutgen el

concepte de gènere perquè el consideren una construcció limitadora de la naturalesa humana (TERMCAT, Gènere, s.d.).

- ❖ Heterocentrat/heteronormativitat: sistema de pensament que presumix que l'heterosexualitat és l'orientació sexual normal o natural i la privilegia per sobre de la resta d'orientacions (TERMCAT, Heteronormativitat, s.d.).
- ❖ Homoodi/homofòbia: aversió a l'homosexualitat i a les persones homosexuals (DNV, Homofòbia, s.d.).
- ❖ Identitat de Gènere: sentiment de pertinença a un gènere determinat (TERMCAT, Identitat de Gènere, s.d.).
- ❖ Interseccionalitat: teoria que defensa que les diferents formes de discriminació, com ara l'homoodi, el racisme i el sexisme, tenen punts de connexió en les causes i s'han d'estudiar de manera interrelacionada per poder combatre-les. Este terme va ser encunyat per l'advocada i acadèmica nord-americana, experta en drets humans, Kimberlé Williams Crenshaw (TERMCAT, Interseccionalitat, s.d.).
- ❖ GSRDI: són les sigles de Gèneres, Sexualitats i Romanticismes Dissidents i Intersexuals. Este concepte fa referència a la diversitat que existix quant a experiències amb el gènere, orientacions sexuals i orientacions romàntiques, endemés d'incloure-hi a les persones intersexuals (Wikia, s.d.). És una evolució de la forma tradicional: LGBTI+
- ❖ Odi: sentiment intens d'aversion i de rebuig vers algú o alguna cosa al qual es desitja mal (DNV, Odi, s.d.).
- ❖ Orientació sexual/sexe-afectiva i/o romàntica: conjunt de sentiments i actuacions que concreten l'atracció emocional, romàntica, afectiva i sexual de cada individu (PTV, Orientació Sexual, s.d.).
- ❖ *Passing*: anglicisme cada cop més utilitzat (juntament amb el verb *to pass*) que s'usa per denominar el fet que una persona trans* passe desapercebuda en el gènere en què s'identifica (Missé, 2015).
- ❖ Prejuí: actitud no raonada, sense provació, que es manifesta en formes d'antipatia o de simpatia per individus, grups, races, nacionalitats o idees (DNV, Prejuí, s.d.).

- ❖ Rural: àmbit (un espai) on predomina l'activitat agrària (Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya, 2018).
- ❖ Sexili: obligació que sent una persona de la comunitat GSRDI de marxar a un altre lloc de residència per poder viure de manera lliure i oberta la pròpia identitat de gènere o orientació sexe-afectiva i/o romàntica (TERMCAT, Sexili, s.d).
- ❖ Transgènere: persona que no s'identifica amb el gènere que li va ser assignat en néixer segons les seues característiques biològiques, siga perquè se sent del gènere contrari o bé perquè la seua identitat no s'ajusta a les categories de gènere tradicionalment establides (TERMCAT, Transgènere, s.d.).
- ❖ Transodi/transfòbia: aversió al transgenerisme i a les persones transgènere (TERMCAT, Transfòbia, s.d.).
- ❖ Víctima: persona o animal que patix algun dany, especialment la mort, a causa d'una violència o d'una desgràcia (DNV, Víctima, s.d.).

MARC TEÒRIC

La present investigació resta fonamentada per l'enfocament crític i radical en el Treball Social. El Treball Social crític i radical sosté que les persones que es troben en una situació de vulnerabilitat social, no és perquè no s'hi adequen al sistema en el qual es veuen immerses. Més aviat, és perquè la seua realitat socioeconòmica, lingüística, cultural, capacitista i pel que fa a les dissidències de gènere acaba abocant-los-hi a una situació d'alteritat social.

El Treball Social crític no sorgix fins a finals dels seixanta i principis dels setanta al Regne Unit, Canadà, Austràlia i Estats Units. Va tenir especial rellevància al món anglosaxó i especial rellevància en el Treball Social sud-americà, ja que va inspirar el moviment de la reconceptualització (Garró, 2009). Els antecedents intel·lectuals del Treball Social crític són molt diversos i recullen un ampli conjunt de teories socials, que van des de les teories feministes, el marxisme, el desenvolupament comunitari, la teoria radical de l'educació (Freire), la sociologia radical, fins a les teories crítiques sobre el caràcter ètnic i la teologia de l'alliberament (Healy, 2000).

Fonamentat en estes bases teòriques, el Treball Social crític sosté que els usuaris no són ni parcialment ni totalment culpables de les circumstàncies personals i socials a què s'enfronten, sinó que apunten els orígens socials i les estructures socials com a causants d'esta situació opressiva. Amb este plantejament, la funció del Treball Social fa un gir radical conforme a tot el que s'ha vist en els models precedents. Entenen que la funció del Treball Social no pot ser adaptar la persona a un mitjà que moltes vegades li és hostil. S'aposta per una forma d'intervenció alliberadora des del Treball social, que partix de la base que el canvi es troba als protagonistes del mateix, a les persones. Són ells, els usuaris, els que mitjançant un procés de presa de consciència de la seua situació es transformen en persones actives, en protagonistes del canvi individual i social (Garró, 2009).

El Treball Social crític porta a l'escena de la intervenció social la importància de l'estructura social i la dominació/opressió en l'anàlisi dels problemes socials. Els primers enfocaments de la pràctica crítica eren clarament fonamentats en la teoria marxista, on la classe social era la categoria conceptual clau en l'anàlisi i la resposta de l'opressió. Posteriorment, el moviment feminista va assenyalar el patriarcat com el sistema generador d'opressió, iniciant una discussió important per al Treball Social crític, ja que hi havia altres opressions (per exemple, el que no encaixaven necessàriament dins de les opressions segons la classe social).

El Treball Social crític supera este desafiament assenyalant que el denominador comú és que totes les formes d'opressió es basen en un plantejament idèntic de subordinació i de dominació contra el qual cal treballar. En radicar l'afer a l'estructura social dominant permet que els treballadors socials crítics/radicals consideren que els diversos objectius emancipadors dels grups oprimits es puguin conciliar (Garró, 2009). El propòsit és aconseguir una societat lliure de dominacions de tota mena on es puguin satisfer totes les crides de l'alliberament (Healy, 2001: 41).

És a dir, en el nostre sistema hi ha unes estructures socials que repercutixen cap a eixes persones que s'hi troben socialment, en una situació de minorització social, exclusió social, desigualtat social i/o opressió sistèmica. I per a treballar-ho, no podem responsabilitzar-les com si eixes persones foren les causants de les seues adversitats socials. Ja que les seues adversitats socials són causades pel seu tarannà, quelcom que no poden canviar ni modificar (Garró, 2009).

És per això, com ben bé diu (Freire, 1984), no podem responsabilitzar a eixes persones d'una cosa que els hi és causada per qui són en el sistema en el qual estem. Raó per la qual, hem de fer que eixes persones prenguen consciència de la situació d'alteritat social en la qual estan, i des d'este punt, que s'alliberen de la situació alienadora en què es troben i emprenguen per si mateixes, l'embat cap a les estructures socials que produïxen llurs problemàtiques o situacions repressives. Per tant, el camí cap a la transformació social des de l'autoorganització, conscienciació i autocoordinació social.

Malauradament, este procés d'apoderament comunitari i personal no és un fet generalitzat en totes les comunitats, fet que es veu determinat, principalment (però, no únicament), per estigmes i prejuïns socials. Un estigma vindria a ser segons (Goffman, 1963) aquells atributs que tornen diferents a unes persones respecte a altres (dins de la categoria de persones a les quals un hi té accés) i el convertix en una persona menys desitjable -en casos extrems en una persona gairebé completament malvada, perillosa o feble-. D'esta manera, deixem de veure'l com una persona total i corrent per reduir-lo a un ésser inficionat i menyspreat. Mentre que un prejuí social, segons (Addison-Wesley, 1954) és: una actitud hostil o previnguda cap a una persona que pertany a un grup, simplement perquè pertany a eixe grup, suposant-se per tant que posseïx les qualitats objectables atribuïdes al grup. Generant així uns entrebancs biopsicosocials cristal·litzats de manera estructura en el sistema de la nostra societat que dificulten el procés d'alliberament i poderament de les comunitats vulnerabilitzades.

Esta manifestació dels estigmes i els prejuïns socials s'hi veu emmirallat actualment, mitjançant els delictes d'odi. Els delictes d'odi, tal com diu (Torres, 2020: 9):

“esdevenen delictes de discurs d'odi aquelles expressions que bé humilien o menyspreen, o bé, inciten a la violència, hostilitat o "odi" -directament, o bé mitjançant la negació, trivialització, o enaltiment de delictes greus- envers col·lectius concrets o llurs membres per raó de la pertinença a ells; i a més són proferides amb una motivació discriminatòria”.

La cosa rau amb la manera sobre com s'acompanya a les persones que han estat víctimes d'un delictes d'odi, fet que no resta professionalitzat com a tal. És per això, que amb este TFG elaborarem el rol que una persona professional del Treball Social hi hauria de tindre per tal de garantir una bona atenció i restauració de les víctimes de delictes d'odi GSRDI. I més concretament, de persones GSRDI que hi viuen o hi ha viscut al món rural. Per així també, copsar com és la realitat d'estes persones fora del biaix urbanocentrista.

Raó per la qual, ens hi topem amb la necessitat de concretar què és allò rural perquè hi haja una concessió del context en el qual ens hi aterrem. Segons Guiarracca N; Pérez, E (2001: 17):

“el medi rural és un conjunt de regions o zones (territori) on la població del qual desenvolupa diverses activitats o s'exercix en diferents sectors com: l'agricultura, l'artesania, les indústries xicotetes i mitjanes, el comerç, els serveis, la ramaderia, la pesca, la mineria, l'extracció de recursos naturals i el turisme, entre d'altres. A eixes regions o zones hi ha assentaments que es relacionen entre si i amb l'exterior, i en els quals interactuen una sèrie d'institucions, públiques i privades. El fet rural transcendeix el fet agropecuari, i manté nexes forts d'intercanvi amb allò que és urbà, en la provisió no només d'aliments, sinó també de gran quantitat de béns i serveis”.

Atenent-nos al fet que no hi ha cap referència bibliogràfica on se'ns parle sobre les problemàtiques de les persones GSRDI al món rural, ens abastarem d'alguns dels Plans LGBTI catalans que s'han fet comarcalment. I així poder elaborar el guió de les entrevistes que realitzarem. A banda del marc legislatiu actual que empara els delictes d'odi GSRDI i a la comunitat GSRDI. Igual com dels recursos i serveis que hi proveïxen servei a la comunitat GSRDI.

El territori en el qual ens emmarquem per tal de fer la investigació se centra en els pobles i viles situats a la part valenciana del Territori Sénia, la comarca del Baix Maestrat. I els pobles i viles dels quals hi hem disposat un accés són: Sant Mateu (1968 habitants segons l'INE), la Salzedella (683 habitants segons l'INE) i Càlig (2002 habitants segons l'INE). Tots tres són pobles i viles on la seua pertinença administrativa i política és la del País Valencià, malgrat que la realitat del territori resta amb una confluència constant amb els pobles i viles de la comarca aragonesa del Matarranya i també, amb els pobles i viles de la comarca catalana del Montsià. El que es coneix socioculturalment com: les Terres de Cruïlla. De fet, eclesiàsticament estos pobles i viles resten determinats pel Bisbat de Tortosa, fet que ens mostra com històricament, la influència tant lingüística, com social, econòmica i cultural ha estat Tortosa, i no pas Castelló de la Plana.

Les persones a les quals entrevistarem són persones que visquen o hi hagen viscut a municipis agraris (rurals) de les comarques centrals dels Països Catalans. I tot seguit, també s'hi efectuarà una entrevista a una treballadora social i criminòloga que desenvolupa acompanyaments a víctimes de delictes d'odi originària de la ciutat de Benicarló (27.658 habitants segons l'INE), la comarca valenciana del Baix Maestrat, però resident a Castelló de la Plana ciutat (587.064 habitants segons l'INE). Una cop s'hi hagen dut a terme les entrevistes, es procedirà a fer una anàlisi de les dades recollides d'acord amb els objectius plasmats i el marc teòric.

Plans Comarcals LGTBI catalans

Prenent com a referència les conclusions i la diagnosi del Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018), del Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021), del Pla Comarcal LGTBI de la Garrotxa (2020), del Pla Comarcal LGTBI del Baix Ebre (2020) i del Pla LGTBI del Pla de l'Estany (2021).

D'entrada, ens hi submergem en les conclusions del Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018) situat entre la pàgina 40 i la pàgina 43, on podem destacar d'entre les troballes sintetitzades que en matèria institucional les accions sobre la qüestió GSRDI són escasses i molt recents, la majoria de caire simbòlic i puntual. Hi manca una acció estructurada i coordinada a llarg termini. Ens hi trobem amb una mancança de finançament específic en general. Hi ha una manca de dades a escala municipal sobre la comunitat GSRDI i les problemàtiques que patix al territori. Igual com una manca de formació del personal de les administracions.

Pel que fa al teixit associatiu GSRDI al Bages, ens hi toquem amb només un col·lectiu GSRDI consolidat en el territori, L'Aldarull de Manresa, amb una trajectòria activista de només quatre anys. I per últim, destaquem una manca de suport institucional als col·lectius que hi hagueren en el passat.

Sobre la realitat de la comunitat GSRDI al Bages, a grans trets, hi ha pocs estudis sobre la situació de la comunitat GSRDI a Manresa i la comarca. Però, ens hi trobem amb un ventall de maneres de ser una persona GSRDI al Bages depenent de factors que s'interseccionen amb la persona com: la identitat de gènere, l'edat, la classe social, etc. Paral·lelament, depenent de l'edat de la persona, la perspectiva per a copsar la realitat GSRDI hi canvia. D'altra banda, contemplem el fenomen del *passing* (amagar la pròpia identitat) com a estratègia general per a evitar la discriminació. Una altra qüestió a destacar és la percepció que les persones GSRDI tenen sobre la comarca del Bages, titllant-la de conservadora com a obstacle. Tot seguit, s'hi dona l'anada de persones GSRDI a altres ciutats percebudes com a menys homòdians o transodians.

Seguint la mateixa línia sobre la realitat de les persones GSRDI a la comarca del Bages, en l'àmbit domèstic ens hi trobem amb una diversitat de situacions a la llar segons si és la llar familiar o la pròpia. Continuadament, hi brollen situacions molt problemàtiques en menors i joves GSRDI que resten amb les famílies i no els hi donen suport. El contrari succeïx quan les persones GSRDI romanen emancipades, atés que perceben la llar com un espai alleujador molt important. Així mateix, hi observem que la família extensa hi implica un punt majoritàriament, conflictiu.

Quant a l'espai públic, les persones GSRDI al Bages ressalten la importància de la situació a la llar com a condicionador de l'experiència a l'espai públic. S'hi contempla també, una manca generalitzada de mostres d'afecte per por a patir agressions. També, s'hi albira la normalització de la situació de vulnerabilitat. Igual com una percepció d'inseguretat. A més, de situacions d'agressions, insults i comentaris a diversos nivells. Sense obviar la manca de visibilitat de la comunitat GSRDI.

Pel que fa a l'àmbit educatiu, les persones GSRDI del Bages depenent de l'expressió de gènere i el moment vital en què es troben ho viuen d'una manera o una altra. Hi observem una presència de l'assetjament GSRDI amb conseqüències molt greus. Quant al professorat hi contemplem una manca de suport amb relació a situacions de discriminació. Així mateix,

ens fan palés que en les assignatures hi ha continguts homodiants i transodiants. Alhora, destaquem una manca de referents sobre diversitat familiar.

Sobre l'àmbit sociosanitari, les persones GSRDI del Bages contempen que hi ha una manca de formació del personal sanitari. Al mateix temps, s'hi destaquen actituds discriminatòries greus cap a persones trans* en diversos àmbits de l'atenció sociosanitària. Fets que fan que la percepció de vulnerabilitat s'hi incrementa en este àmbit. Com l'arbitrarietat en el tracte, ús de la sanitat privada per evitar l'arbitrarietat, l'ocultació de l'orientació sexe-afectiva i/o romàntica per por a patir un tracte irrespectuós, visió cisheteronormativa, cissexista i transodiante de la salut sexual, i formularis i protocols cisheterosexistes i transodiants.

Amb relació a l'àmbit laboral, les persones GSRDI del Bages remarquen l'ocultació de la identitat de gènere i orientació sexe-afectiva i/o romàntica en entrevistes de feina. L'ocultació de la identitat de gènere i orientació sexe-afectiva i/o romàntica per evitar-ne discriminacions. Dependent del lloc de treball i el tipus de feina les vivències són ben diferents. Situacions de discriminació per part de companys i caps. Selecció del lloc de treball en funció del risc a patir discriminació. Creació d'empreses i formes de treball autònom per tal d'evitar-ne la discriminació.

Quant a l'oci i l'esport les persones GSRDI del Bages ressalten com a entrebancs el cisbinarisme en lavabos i vestidors com a gran obstacle per la pràctica d'esports per a persones trans*. Agressions en espais d'oci nocturn. Ocultació de la identitat per tal d'evitar enfrontaments. Variabilitat generacional. Manca de llocs de sociabilitat de la comunitat GSRDI a la comarca i de retruc, Barcelona com a lloc d'oci preferent.

Un cop esplaiades les conclusions del Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018) ens hi endinsem en la diagnosi del Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021), situat entre la pàgina 22 i 26. De les troballes obtingudes s'hi fan paleses les següent: manca d'estudis que emmirallen la realitat de la comunitat GSRDI. Manca de representativitat de les persones GSRDI en la diagnosi. Manca de representativitat de la població general en la diagnosi. Agressions verbals per expressar afectivitat o la seua identitat de gènere en públic. Violències indirectes: mirades, comentaris i burles. Agressions o amenaces d'agressions físiques. Desconeixement del fet trans*.

En l'àmbit sociolaboral la discriminacions a la feina (mirades, burles, comentaris), especialment en el cas dels hòmens homosexuals. Agressions i assetjament a la feina.

Manca d'identificació de discriminacions a la faena per població general (més alta en el cas de les dones). Manca d'identificació de discriminacions a la faena per professionals dels serveis públics. Percepció d'entorns laborals poc segurs, especialment en el cas de dones lesbianes i bisexuals.

En l'àmbit socioeducatiu ens hi topem amb l'assetjament escolar, originat en la normativitat de gènere. És a dir: un enfocament cisheterosexista i cisbinari en l'àmbit de l'educació. Desconeixement del tema per part de docents. Agressions verbals en l'entorn familiar o entre amistats (insults, ús ofensiu de llenguatge...).

Pel que fa a l'espai públic, hi ha una manca d'espais segurs on poder compartir experiències, crear vincles entre iguals i trobar referents, parlar de sexualitat, etc. Discriminacions, agressions verbals i/o físiques. Manca d'informació sobre discriminacions i violències en este àmbit. Alta presència d'estereotips de gènere i segregació amb relació a estos. Manca de formació i sensibilització de professionals. Presumpció de cisheteronormativitat i mala praxi amb relació a persones de la comunitat GSRDI. Dificultat de la població per a identificar discriminacions en este àmbit. Problemes vinculats a la manca d'adaptació de formularis i procediments. Discriminacions vinculades a diversitats sexuals i de gènere a lavabos, espais de culte i/o mitjans de comunicació.

A escala territorial ens hi trobem una invisibilitat de la comunitat GSRDI en la comarca de l'Alt Urgell. Desconeixement de la realitat de les persones GSRDI. Cap entitat GSRDI al territori. Sexili a les ciutats per a accedir-hi a drets, espais i poder visibilitzar-se. Alta normativitat de biologicista a l'espai públic. Alts índexs d'invisibilitat a l'espai públic. Tractament insuficient de temes GSRDI per part del professorat. Aïllament de les persones GSRDI en l'entorn educatiu. Percepció d'inseguretat per manca d'intervenció del professorat davant la violències cap a les persones GSRDI. Percepció d'incomoditat/inseguretat de les persones GSRDI envers la població cisheteronormativa. Percepció d'incomoditat/inseguretat a l'entorn familiar. Manca de locals d'ambient o locals de la comunitat com a punt de referència. Percepció de malestar en discoteques, activitats culturals, esdeveniments, etc. Manca d'espai d'organització i reivindicació envers temàtiques GSRDI.

Percepció de manca de garanties a l'àmbit socio sanitari. Desinformació i estigma entre la població amb relació al VIH+ i la salut sexual i reproductiva. Manca de dades sobre població migrant i persones amb diversitat funcional que pertanyen a la comunitat GSRDI. Absència de perspectiva transversal. Nivells baixos de detecció de discriminacions.

Un cop finalitzada la diagnosi del Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021) ens hi capfiquem en els resultats de la diagnosi que apunta el Pla Comarcal LGTBI de la Garrotxa (2020), en primera instància, que la Garrotxa és un espai on la diversitat sexual i de gènere no es fa gaire visible i on calen tasques de sensibilització i formació. L'imaginari social de l'espai urbà com a progressista i l'espai rural com a tancat influïx directament en la manera sobre com les persones perceben l'espai públic, i per tant, també les persones participants en este estudi. Però, també hem observat que la Garrotxa és un espai amb poca població, hi ha força control social i, per tant, adherència a les normes. Tot i la manca de visibilitat, entenem que la Garrotxa no presenta un clima hostil cap a la diversitat sexual i de gènere. Tanmateix, s'ha observat odi GSRDI de baixa intensitat i de caràcter estructural. És a dir, tot i que no es produïx un nombre significatiu d'agressions físiques alarmants, les estructures socials, professionals i de les organitzacions se situen en un marc cultural que no reconeix la multitud de violències generades per un model social heterocentrat i cisgenèric.

Després de centrar-nos en la diagnosi del Pla Comarcal LGTBI de la Garrotxa (2020), hi entrem en la diagnosi del Pla Comarcal LGTBI del Baix Ebre (2020), on ens hi topem amb un percentatge elevat de persones que ha observat incidents homofòbics. D'altra banda, la percepció dels habitants creu que la diversitat de gènere no es tracta adequadament a les aules. Igual com un percentatge elevat d'habitants que han observat discriminació en l'àmbit familiar per temes d'identitat de gènere. També, es desvela un percentatge elevat d'habitants que han vist discriminacions en l'àmbit esportiu per temes d'identitat de gènere. I per últim, destaquem un percentatge elevat de ciutadania que ha observat discriminació en l'àmbit de l'oci per temes d'identitat de gènere.

Pel que fa al darrer Pla Comarcal LGTBI del Pla de l'Estany (2021: 7), hem d'exposar que no hi ha diagnosi ni estudi propi per la raó exposada:

“Per analitzar la realitat del col·lectiu a la comarca s'ha utilitzat com a punt de partida els resultats de diagnòstics d'altres municipis per a contrastar-los amb les experiències de persones de la comarca i extraure'n conclusions sobre la realitat de les persones LGBTI al Pla de l'Estany. La decisió de no realitzar un diagnòstic propi s'ha pres principalment per dos motius: La dificultat de poder comptar amb la participació d'un nombre suficientment representatiu de persones del col·lectiu a la comarca. La presumpció que les problemàtiques del col·lectiu són bastant compartides arreu del territori entre municipis o comarques amb característiques semblants”.

Context històric i marc legislatiu adreçats a la comunitat GSRDI.

Atenent-nos al fet que s'hi han donat agressions i no s'hi ha realitzat cap mena de restauració quant a les víctimes en els Plans Comarcals LGTBI catalans, ens hi trobem amb la necessitat explícita de plasmar el context històric, el marc legislatiu i els recursos i serveis que exercixen un acompanyament biopsicosocial a víctimes de delictes d'odi GSRDI.

La informació explicitada en este apartat, s'ha extret del programa coordinat de la Universitat de Barcelona: *Let's Go By Talking* (2021). Un programa centrat en la justícia restaurativa per tal de treballar amb víctimes de delictes d'odi.

Quant al marc legal de les persones GSRDI a escala europea albirem que en el 2015 la Comissió Europea va presentar la llista d'accions per a millorar la igualtat de les persones GSRDI, i el novembre del 2015 van introduir-hi la primera Estratègia d'igualtat LGBTIQ (2020-2025). Aquesta estratègia inclou accions en quatre pilars:

- Atallar la discriminació contra les persones GSRDI.
- Assegurar-ne la seguretat.
- Construir societats inclusives per a les persones GSRDI.
- Liderar la causa de la igualtat GSRDI al món.

Estos objectius es conjuraren amb la implementació del principi d'igualtat en totes les polítiques, la legislació i els programes de finançament de la Unió Europea atesos a: l'Estratègia per a la Igualtat de les Persones LGBTIQ (2020-2025). Malgrat tot, l'estatus legal de les persones GSRDI canvia entre els Estats membres de la Unió Europea, des de la protecció i reconeixement constitucional de les persones GSRDI (Malta o Finlàndia) fins a aquells amb poc o cap reconeixement legal, com Xipre o Hongria.

Sobre la protecció de persones GSRDI a Europa contra els delictes d'odi GSRDI destaquem el Tractat d'Amsterdam (10/11/1997) i la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (30/03/2010) que fan referència a la prohibició de la discriminació basada en l'orientació sexual. Cal destacar però, que les persones trans* i intersexuals han rebut una protecció menor en base a resolucions del Parlament Europeu i casos del Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Amb tot, més enllà del marc de la Unió Europea, contemplem que la legislació sobre delictes d'odi varia entre els Estats membres. No tots els països hi inclouen l'orientació

sexe-afectiva i/o romàntica com a motivació d'un delictes d'odi, igual com tampoc la identitat i l'expressió de gènere com a estatus protegit. I hi ha alguns països que ni tan sols contemplan els delictes d'odi com una categoria especial.

Quant a la directiva dels drets de les víctimes de delictes d'odi GSRDI a Europa, la Directiva de drets de les víctimes (2012/29/UE), estableix drets mínims per a víctimes de delictes a la Unió Europea. El paràgraf 56 aborda la identitat de gènere i l'orientació sexe-afectiva i/o romàntica en tractar les necessitats de les víctimes i la necessitat que les avaluacions considerin *«el tipus o la naturalesa del delictes i les seues circumstàncies, per exemple, si es tracta d'un delictes per motius d'odi, prejuïns o discriminació»*.

Pel que fa a l'estatut legal de les persones GSRDI al Regne d'Espanya albirem que un dels seus primers canvis fou mitjançant la Llei 13/2005, de l'1 de juliol, on s'hi afegia un nou paràgraf a l'article 44 del Codi civil, manifestant que el matrimoni pot establir-se com una unió entre dues persones, independentment del seu gènere. La introducció d'este paràgraf també va implicar el reconeixement del dret d'adopció i d'acolliment per als matrimonis de persones gais i lesbianes. Pel que fa als drets de les persones transgènere, d'antuvi el marc que les emparava era el següent: la Llei 3/2007, del 15 de març. Però a dia d'avui, mitjançant l'avantprojecte de llei: per a la igualtat real i efectiva de les persones trans* i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI (23/06/2022), s'hi han cristal·litzat els drets de les persones trans* i GSRDI en la llei integral per la igualtat de tracte i la no discriminació (15/2022) del 13 de juliol del 2022.

Aleshores, la llei integral per la igualtat de tracte i la no discriminació (15/2022) del 13 de juliol del 2022, també parla sobre la protecció legal respecte a les víctimes de delictes d'odi i llurs drets al Regne d'Espanya. Així ho contemplem en el capítol II sobre dita llei on l'article 9 manifesta el dret a la igualtat de tracte i a la no discriminació en l'ocupació per compte d'altri. Tot seguit, albirem l'article 10 on manifesta que la representació legal de les persones treballadores i la mateixa empresa vetllaran pel compliment del dret a la igualtat de tracte i no discriminació a l'empresa. Després, contemplem l'article 11, el qual exposa el dret a la igualtat de tracte i no discriminació en el treball per compte propi. A continuació, està l'article 12, que exhibix el dret a la igualtat de tracte, a la no-discriminació i intolerància en organitzacions polítiques, sindicals, empresarials, professionals i d'interès social o econòmic. L'article 13 posa en relleu el dret a la igualtat de tracte i no discriminació a l'educació. L'article 14. dret a la igualtat de tracte i no discriminació a l'educació no formal. L'article 15 ens esplaia el dret a la igualtat de tracte i no discriminació en l'atenció socio sanitària. L'article 16 contempla el dret

a la igualtat de tracte i no discriminació en la prestació dels serveis socials. L'article 17 el dret a la igualtat de tracte i no discriminació en l'oferta al públic de béns i serveis. L'article 18 el dret a la igualtat de tracte i no discriminació en l'àmbit de la seguretat ciutadana. L'article 19 el dret a la igualtat de tracte i no discriminació a l'administració de justícia. L'article 20 el dret a la igualtat de tracte i no discriminació a l'accés a l'habitatge. L'article 21 el dret a la igualtat de tracte i no discriminació en establiments, o espais i espectacles oberts al públic. L'article 22 garanteix la igualtat de tracte i no discriminació als mitjans de comunicació social i publicitat, internet i xarxes socials. L'article 23 vetlla per la igualtat de tracte i no discriminació respecte a la intel·ligència artificial i mecanismes de presa de decisió automatitzats. I per últim, l'article 24 referma que la igualtat de tracte i no discriminació s'hi ha de donar en les activitats culturals i esportives.

Cal mencionar també, que tot i no esmentar-se de manera explícita els delictes d'odi, no vol dir que no hi hagen articles que sí que prenen en consideració els delictes motivats per prejudis com: la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal; on es preveu a l'article 22.4 que cometre delictes per motius racistes, antisemites o una altra classe de discriminació referent a la ideologia, religió o creences de la víctima, l'ètnia, raça o nació a la qual pertany, el sexe, l'edat, l'orientació o la identitat sexual o de gènere, raons de gènere, d'apofòbia o d'exclusió social, la malaltia que patisca o la seua discapacitat, amb independència que estes condicions o circumstàncies concorren efectivament en la persona sobre la qual recaiga la conducta.

Així mateix, és menester destacar que la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, rep algunes modificacions per la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal. On contemplem la modificació de l'antic art. 510 on s'inclouen sancions per la incitació a la discriminació, l'odi i la violència motivats per prejudis per l'actual redacció:

«Seran castigats amb una pena de presó d'un a quatre anys i multa de sis a dotze mesos:

- a) Els qui públicament fomenten, promouen o inciten directament o indirectament a l'odi, hostilitat, discriminació o violència contra un grup, una part del mateix o contra una persona determinada per raó de la seua pertinença a aquell, per motius racistes, antisemites o altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, origen nacional, sexe, orientació o identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat.

- b) Els que produïsquen, elaboren, posseïsquen amb la finalitat de distribuir faciliten a terceres persones l'accés, distribuïsquen, difonguen o venguen escrits o qualsevol altra classe de material o suports que pel seu contingut siguin idonis per fomentar, promoure, o incitar directament o indirectament a l'odi, hostilitat, discriminació o violència contra un grup, una part d'este, o contra una persona determinada per raó de la seua pertinença a aquell, per motius racistes, antisemites o altres referents a la ideologia, religió o creences, situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia, raça o nació, origen nacional, sexe, orientació o identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat.
- c) Públicament neguen, trivialitzen greument o enaltisquen els delictes de genocidi, de lesa humanitat o contra les persones i béns protegits en cas de conflicte armat, o enaltisquen els seus autors, quan s'hagen comés contra un grup o una part d'este, o contra una persona determinada per raó de la seua pertinença a este, per motius racistes, antisemites o referents a la ideologia, religió o creences, la situació familiar o la pertinença de llurs membres a una ètnia, raça o nació, el seu origen nacional, el seu sexe, orientació o identitat sexual, per raons de gènere, malaltia o discapacitat, quan així es promoga o afavorisca un clima de violència, hostilitat, odi o discriminació contra estos».

En les darreres quatre dècades, el Regne d'Espanya ha experimentat una millora substancial en benestar i drets GSRDI. Després de la dictadura, les organitzacions GSRDI han proliferat i consolidat les seves demandes, i les administracions públiques han implementat polítiques GSRDI a escala nacional, autonòmica, provincial, comarcal i municipal. Amb tot, la violència i la discriminació contra les persones GSRDI continua sent un problema important. Segons l'Enquesta LGTB de la UE (2019), el 42% de les persones enquestades es van sentir discriminades almenys en algun moment de la seua vida, mentre que el 41% va afirmar haver-hi estat assetjada o agredida l'any anterior a l'enquesta.

Des del 2013 cada província compta amb un fiscal especial per a delictes d'odi i discriminació, la principal responsabilitat dels quals és respondre davant dels delictes que atempten contra els principis d'igualtat i no discriminació. Així mateix, observem que durant l'any 2008, la Policia de Catalunya (Mossos d'Esquadra) va crear el primer protocol al Regne d'Espanya per lluitar contra l'odi GSRDI. A més, cada comissaria de la policia catalana disposa per una banda, d'una Oficina de Relacions amb la comunitat GSRDI per enfortir les relacions amb la població. Per això, s'organitzen reunions amb les organitzacions de drets civils, com les associacions GSRDI. I per una altra banda, un grup de suport a les víctimes amb l'objectiu d'ajudar les víctimes de delictes motivats per prejuïns i discriminació.

Els recursos i serveis públics adreçats a la comunitat GSRDI

A banda de l'activitat de les entitats socials, a l'última dècada les administracions públiques han començat a implementar-hi polítiques i serveis GSRDI. A escala autonòmica, la majoria dels governs hi han desenvolupat lleis integrals per als drets GSRDI i contra la discriminació. A Catalunya, els governs autonòmics i locals han creat els serveis d'atenció integral (SAI) LGTBI (GENCAT, SAI, s.d.) . Els SAI tenen com a objectiu promoure la diversitat sexual i de gènere entre les organitzacions i la ciutadania, i prevenir l'odi GSRDI a escala comarcal i municipal. Altres autonomies també ho han fet, com el País Valencià mitjançant l'anomenat servei Orienta, el servei d'atenció integral LGTBI valencià (GVA, Orienta, s. d.). Malauradament, no resta a escala comarcal el seu funcionament, sinó provincial.

La majoria de les organitzacions es dediquen a combatre la violència per motius d'orientació sexe-afectiva i/o romàntica i dissidència de gènere. Cal destacar l'Observatori Català contra l'Homofòbia, creat per detectar i gestionar els delictes d'odi GSRDI, així com donar suport a les víctimes.

Algunes de les organitzacions estatals que proveïxen assistència a les persones GSRDI al Regne d'Espanya són les següents:

- Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Trans i Bisexuals (FELGTB). Agrupa més de 50 organitzacions per promoure la diversitat sexual i de gènere, i prevenir el VIH.
- Observatori Català contra l'Homofòbia. Va ser creat per organitzacions LGTB per lluitar contra l'odi GSRDI, denunciar els delictes d'odi GSRDI i assistir les víctimes.
- Chrysallis. Associació de famílies de menors transgènere que té com a objectiu garantir el benestar dels menors i promoure la diversitat de gènere.
- AMPGIL. Associació de Mares i Pares de Gais, Lesbianes, Bisexuals i Trans. Té per objectiu donar suport als fills i filles en la lluita contra la intolerància i la discriminació.
- Galehi. Associació estatal de famílies homoparentals creada per la necessitat de recolzar-se mútuament, i d'oferir un lloc segur i acollidor on els seus infants coneguen models familiars alternatius.
- ACATHI. Associació catalana que cerca promoure i defensar els drets de les persones migrants i refugiades GSRDI, i combatre la discriminació i la violència.

Context històric, marc legislatiu i recursos i serveis públics adreçats a les víctimes de delictes d'odi GSRDI

En este apartat, per tal d'aterrar el perfil del Treball Social en la justícia restaurativa i els drets de les víctimes de delictes d'odi GSRDI, hem d'esmentar com es conjuren els delictes d'odi per tal de copsar com es manifesten i què els motiven. Els delictes d'odi són una forma específica de delicte, ja que estan dirigits contra persones segons la seua identitat. El delicte d'odi pot prendre diferents formes. Hi ha delictes d'odi contra persones per motius de provenença, religió, identitat i/o expressió de gènere, sexualitat i/o romanticisme, diversitat funcional, raça, neurodivergència, ètnia, classe, etc.

El delicte d'odi està regulat a l'article 510 del Codi Penal esmentat en l'apartat anterior, i la reforma operada per la Llei Orgànica 1/2015, de 30 de març, va modificar este precepte de manera considerable. Actualment, és un article extens que recull una sèrie d'accions variades que poden donar lloc al delicte. La pena prevista és una pena conjunta de presó i multa; podent assolir en els supòsits més greus una pena privativa de llibertat de 4 anys de presó.

Així, tenint en compte la varietat de conductes que poden integrar un delicte d'odi es fa molt difícil donar una definició única o que compregua totes les modalitats comissaves que preveu el tipus penal. Això no obstant, simplificant, podríem definir el delicte d'odi com:

“tota aquella conducta moguda per un clar afany discriminatori i denigrant, dirigida contra un grup, una part del mateix o una persona, per motius racistes, antisemites, o altres que hi tinguen a vore són la seua ideologia, religió, creences, orientació sexual, etc.; amb capacitat prou per a incitar a l'odi contra aquestes persones, o lesionar la seua dignitat personal, així com justificar, enaltir o donar publicitat a aquestes conductes”, Vidal (s.d.).

Els delictes d'odi sempre consten de dos elements, per un cantó, un delicte que s'ha comés sobre la base de prejuïns. El primer element implica que és un acte que constituïx un delicte al dret penal. El segon element vol dir que el crim es comet a causa d'un prejuí contra un grup en particular. El prejudici pot implicar sentiments quotidians com a hostilitat o animadversió cap al grup diana. No cal un odi extrem cap a una víctima. Els delictes d'odi inclouen les diferents formes d'abús, com ara atacs físics, violència sexual, abús verbal, assetjament, intimidació, amenaces, robar o danyar pertinences, xantatge, aguait o encoratjar els altres a atacar el grup diana.

El subjecte passiu del delictes ha de ser una persona o un grup de persones que possisquen una característica comuna amb relació a:

- La raça.
- La ideologia.
- La religió o les creences.
- El color de pell.
- L'idioma.
- La nacionalitat.
- L'orientació sexe-afectiva i/o romàntica.
- Una discapacitat física o intel·lectual.
- El gènere o l'edat.

L'impacte d'un delictes d'odi pot ser més gran que el dany físic i el material. Un delictes d'odi té com a objectiu la identitat central d'una persona, cosa que augmenta el mal emocional i psicològic. A més, podria augmentar els sentiments de vulnerabilitat perquè la víctima no pot canviar les característiques que la convertixen en un objectiu. Un delictes d'odi pot afectar la víctima de diverses maneres, emocionalment (per exemple, por i ira), socialment (per exemple, confiança danyada, aïllament social) i econòmicament (per exemple, absentisme laboral). Les víctimes també poden experimentar dificultats respecte a la seua salut (per exemple, depressió, insomni), autoexpressió (per exemple, por de parlar o ser ells mateixos) i en la seua xarxa social/comunitària (per exemple, sentiments de vulnerabilitat respecte a amics i familiars). Com es va esmentar anteriorment, els delictes d'odi també envien un missatge a tota la comunitat. Els delictes d'odi no només afecten l'individu, sinó tot el grup a què pertany la víctima.

Els delictes d'odi GSRDI impliquen abús homodiant, transodiant o biodiant. Estos tres tipus d'abús poden prendre moltes formes diferents. Un podria pensar en actituds i creences negatives, aversió o prejuïns contra persones que són identificades o percebudes com a lesbianes, bisexuals, gais o transgènere. L'abús GSRDI sovint es basa en prejuïns, malentesos, informació falsa, estereotips o temors que poden tenir justificacions socials, religioses, històriques, culturals o d'un altre tipus. Per tant, els delictes d'odi es basen en prejuïns (*Let's Go By Talking*, 2021)

Un acte es considera homoodiant o transodiant si el motiu de l'ofensor va ser atacar l'orientació sexe afectiva i/o romàntica, la identitat o l'expressió de gènere percebuda de la víctima. Açò vol dir que un acte contra algú que no pertany al grup diana, encara podria qualificar-se com un delictes d'odi en cas que l'ofensor crega que la víctima pertany a eixe grup. Atés que el missatge de l'agressor és difondre cap a tota una comunitat que no són benvinguts i no es poden sentir segurs (*Let's Go By Talking*, 2021).

Com s'ha vist anteriorment, experimentar un delictes d'odi pot tindre-hi conseqüències greus. La possibilitat d'esdevenir víctima d'un crim d'odi GSRDI augmenta quan les persones GSRDI també pertanyen a altres grups minoritzats: açò fa que s'augmente la vulnerabilitat de les persones dins de la comunitat GSRDI. És per això, que cal tindre-hi en compte la interseccionalitat a l'hora de treballar amb estes víctimes i la justícia restaurativa des del Treball Social.

Quant als drets de les víctimes de delictes d'odi al Regne d'Espanya, ens trobem amb la Llei 4/2015, del 27 d'abril, de l'Estatut de les Víctima del Delictes, la qual suposa la transposició de la directiva europea sobre víctimes. Per primer cop al Regne d'Espanya, s'introduïx una regulació completa i sistemàtica dels drets processals i extraprocessals de les víctimes de delictes.

El Treball Social des de la justícia restaurativa.

Per a incloure-hi en la justícia restaurativa el rol del Treball Social, hem d'explicar els seus orígens. La justícia restaurativa va sorgir a la dècada de 1970 com un enfocament alternatiu als sistemes de justícia penal. La majoria dels valors, principis i pràctiques de la justícia restaurativa es remunten a les cultures colonitzades, les malanomenades: indígenes. En algunes cultures, els delictes i els problemes familiars són resolts per la comunitat. La justícia restaurativa és una manera de respondre al delictes i és en molts aspectes diferent del sistema de justícia retributiva. La justícia restaurativa intenta restaurar el dany, mentre que el sistema retributiu se centra en mesures punitives (*Let's Go By Talking*, 2021).

La justícia convencional se centra en el càstig, la dissuasió, la denúncia, la retribució i la seguretat de la comunitat davant d'infraccions de la llei. Els càstigs són imposats unilateralment pels tribunals. L'infractor, perquè es restablisca la justícia, ha de ser castigat en proporció a la gravetat de la infracció. La víctima és majoritàriament ignorada durant eixos juïns convencionals, i les seues necessitats sovint no són satisfetes pel sistema de justícia

penal. En resposta a la invisibilitat de les víctimes, a la dècada de 1970 va sorgir el moviment pels drets de les víctimes. Este moviment va advocar per una participació més gran de les víctimes en el procés de justícia penal. El moviment que advocava per la justícia restaurativa també va sorgir durant eixos anys. El seu origen se situa a Ontario (Canadà) el 1974. Dos jòvens es van declarar culpables de vandalitzar cases i cotxes. El jutge de llibertat condicional va organitzar una reunió entre els infractors i les víctimes per bregar amb el delicte i discutir maneres de reparar-lo. Este esdeveniment es considera el primer cas reconegut de justícia restaurativa i es considera el començament de la mediació víctima-delinqüent (*Let's Go By Talking*, 2021).

Segons la UNODC (2006: 7) la justícia restaurativa seria:

“Qualsevol procés en què la víctima i l'agressor i, si escau, qualsevol altre individu o membre de la comunitat afectada per un delicte, participen activament en la resolució dels assumptes que sorgixen del delicte, generalment amb l'ajuda d'un facilitador”.

També contemplem altres definicions com les esmentades pels autors com McCold, P; Wachtel, T (2003: 1):

“La justícia restaurativa és un procés de col·laboració que involucra a les ‘parts interessades primàries,’ és a dir, a les persones afectades de forma més directa per un delicte, en la determinació de la millor manera de reparar el mal causat pel delicte”.

A continuació, exposarem els principis i valors que determinen la justícia restaurativa en el Treball Social. Com s'ha dit d'antuvi, la justícia restaurativa és una manera de respondre el delicte, el conflicte i la injustícia. La justícia restaurativa tracta d'abordar les causes subjacents d'un conflicte. L'enfocament restauratiu és adequat per fer front a molts tipus d'infractors i delictes, inclosos els delictes menors i greus. Si bé la justícia restaurativa es pot utilitzar de diferents maneres i per a diferents delictes, es basa en alguns objectius, principis i valors generals. Els principals objectius dels programes de justícia restaurativa són (*Let's Go By Talking*, 2021):

- Donar suport a les víctimes, donant-los veu i animant-les a expressar les seues necessitats.
- Reparar les relacions danyades pel delicte.

- Denunciar el comportament delictiu com a inacceptable i reafirmar els valors de la comunitat.
- Connectar l'agressor amb la víctima.
- Encoratjar els participants a assumir responsabilitats, especialment els infractors.
- Reparar el mal que ha estat causat pel delictes.
- Reduir la reincidència fomentant el canvi en els infractors, i facilitar-ne la reintegració a la comunitat.

Pel que fa als valors a tindre-hi present en un procés de justícia restaurativa, destaquem (*Let's Go By Talking*, 2021):

- Un entorn segur per a totes les parts involucrades.
- Un enfocament basat en els danys i la reparació.
- Una participació activa i voluntària tant de la víctima com de l'agressor.
- El sentit de justícia.
- El respecte a la dignitat humana i la prevenció de la victimització secundària.

Cal mencionar que la justícia restaurativa es pot fer servir en diferents moments, tant dins com fora del sistema de justícia penal. Tot i així, l'enfocament restauratiu també es pot utilitzar juntament amb el procés penal tradicional i les seues sancions. En alguns països, la justícia restaurativa s'aplica a diferents etapes del procés penal (*Let's Go By Talking*, 2021)).

El procés de justícia restaurativa és flexible i pot adoptar moltes formes (cal esmentar que el seu ús és encara baix, d'entre un dos i dotze per cent). Els principals tipus de procés són (*Let's Go By Talking*, 2021):

- En la mediació entre víctima i agressor, tots dos entaulen una conversa amb l'ajuda d'un facilitador capacitats, en este cas parlariem de la figura del Treball Social com a facilitador. La víctima i l'agressor es poden trobar directament, cara a cara o indirectament, per exemple, enviant-se cartes o comunicant-se entre si a través de la persona treballadora social. El procés ha de ser segur per a ambdues parts i l'agressor ha d'acceptar o no negar la responsabilitat pel delictes.
- Les conferències de grups comunitaris i familiars se centren a unir la víctima, l'agressor i les seues famílies i, de vegades, també la comunitat propera. Les parts participaran en un procés facilitat professionalment per identificar un resultat

desitjable, abordar les conseqüències del delictes i explorar maneres d'evitar que el comportament delictiu torne a succeir-s'hi. Esta forma de justícia restaurativa es fa servir principalment per confrontar l'agressor amb les conseqüències del seu comportament i reparar el mal. En involucrar la xarxa de l'agressor, s'ajuda a garantir que complisca els resultats acordats.

- Als cercles restauratius, la víctima, l'agressor, la seua família, i també el jutge, els agents de policia i el fiscal s'asseuen junts en cercle, un davant de l'altre. El cercle es fa servir per arribar a un consens sobre la millor manera de resoldre el conflicte. Es tindran en compte les necessitats de la víctima, la protecció de la comunitat i el càstig i la rehabilitació de l'agressor. Generalment, esta forma de justícia restaurativa només està disponible en cas que l'agressor es declare culpable i es duga a terme dins del procediment de justícia penal.
- Els cercles de pacificació es fan servir per restaurar les relacions danyades en una comunitat. Les parts properes a un conflicte estan assegurades en cercle juntament amb un pacificador capacitat, la persona professional en Treball Social. Es discuteixen les causes del conflicte i les parts intenten resoldre el conflicte, fomentar la rehabilitació i ajudar els participants a evitar problemes futurs.
- La llibertat condicional reparadora implica que l'infractor i el tribunal establisquen un contracte. El tribunal suspén la sentència si l'infractor complix determinades condicions restauratives.
- Els investigadors han estudiat l'eficàcia de les pràctiques de justícia restaurativa. Van examinar com i quan participen les diferents parts, com experimenten el procés i quins en són els resultats.
- Víctimes i infractors volen participar a la justícia restaurativa.
- Les víctimes es volen reunir amb els infractors per fer-los preguntes, cercar reparacions, superar l'incident i prevenir la reincidència. Els infractors volen unir-se al procés per reparar el dany que han causat i expressar-ne el remordiment. En alguns casos, l'infractor es vol reunir per evitar un enjuiciament o un acord de culpabilitat. La implicació de la comunitat reforça la víctima i persuadeix l'infractor perquè assumisca la responsabilitat.

Amb tot, s'aconsegueix que la víctima i els infractors tinguen una experiència de la justícia molt més satisfactòria. Com hem comentat, els processos restauratius estimulen la participació de víctimes i infractors de manera més efectiva que el sistema de justícia tradicional. Es tenen en compte les necessitats i els interessos de les víctimes. Els infractors també creuen que

se'ls tracta de manera més justa que no pas a través de la justícia tradicional. Les dues parts associen la justícia restaurativa amb un tracte just (*Let's Go By Talking, 2021*).

Així mateix, cal exhibir que la justícia restaurativa fa que s'estalvien recursos, perquè reduïx els costos del procés judicial. La mediació víctima-infractor requerix un terç del temps necessari per als casos no intervinguts. S'ha demostrat que reunir-se amb l'infractor reduïx els símptomes d'estrés posttraumàtic de les víctimes. A més a més, pot tenir beneficis terapèutics per als familiars de les víctimes d'homicidi. Estos beneficis a llarg termini per a la salut poden reduir els costos sanitaris (*Let's Go By Talking, 2021*).

Açò fa que en els processos restauratius s'hi donen uns resultats positius, atés que el Consell de Justícia Restaurativa del Regne Unit (2015) afirma que els processos restauratius aconseguixen, almenys, un 85% de satisfacció entre les víctimes i reduïxen el temor a patir més danys. A més, disminuïx la reincidència dels agressors i augmenta el compliment amb la restitució en comparació dels programes de justícia penal més tradicionals (*Let's Go By Talking, 2021*).

Per tal de desenvolupar la perícia restaurativa en el Treball Social, ens emmirallem amb el *Restorative Justice Council* del Regne Unit que ha elaborat una llista amb les habilitats necessàries per dur a terme la justícia restaurativa (*Let's Go By Talking, 2021*).

1. Demostrar habilitats personals i de comunicació eficaç i segura, incloent-hi (*Let's Go By Talking, 2021*):

- Capacitat per inspirar confiança.
- Capacitat de motivar i encoratjar.
- Escolta activa.
- Explicar de manera que els altres puguin entendre i verificar esta comprensió.
- Capacitat per promoure el diàleg i permetre que altres s'expressen.
- Capacitat per llegir senyals no verbals.
- Resumir i reflexionar.
- Habilitats de comunicació telefònica i cara a cara.
- Donar i rebre suggeriments.
- Promoure el diàleg de manera constructiva i positiva.
- Permetre que els participants prenguen les seues pròpies decisions.

2. Crear un entorn segur per als participants, incloent-hi (*Let's Go By Talking*, 2021):
  - Construir seguretat i mantenir-la durant tot el procés.
  - Donar confiança i seguretat a tots els participants.
  - No jutjar.
  - Ser sensible a la diversitat i la diferència.
  - Demostrar habilitat per a manejar conflictes i agressions, mantenint la calma.
  - Avaluar els desequilibris de poder i actuar per corregir-los.
  - Romandre neutral i demostrar imparcialitat a tots els participants.

3. Tractar les persones de manera justa, sense discriminació per motius de gènere, edat, origen ètnic, capacitat/discapacitat, sexualitat, cultura, fe o delictes comesos, incloent-hi (*Let's Go By Talking*, 2021):
  - Garantir la igualtat d'accés al procés restauratiu.
  - Mostrar respecte per tots els participants, les seues opinions i punts de vista.
  - Registrar les decisions i els resultats amb precisió, seguint les pautes establertes.

4. Fer palés que podem administrar la nostra faena, incloent-hi (*Let's Go By Talking*, 2021):
  - Planificar i avaluar la faena.
  - Mostrar que se segueix un procés clar amb cada cas en particular.
  - Resolució de problemes i maneig de la complexitat.
  - Mantenir la confidencialitat, subjecta als requisits de la llei.

5. Demostrar conscienciació, incloent-hi (*Let's Go By Talking*, 2021):
  - Conscienciació dels propis prejuïns i capacitat per deixar-los de banda.
  - Capacitat per reconèixer, en cada cas específic, els límits del propi coneixement i experiència.
  - Assumir i saber quan cal cercar ajuda.

6. Demostrar les habilitats i la capacitat per treballar eficaçment amb altres, incloent-hi (*Let's Go By Talking*, 2021):

- Com a company de faena quan siga apropiat.
- Com a membre de l'equip amb col·legues al vostre servei.

Abans de tancar el marc teòric extret del programa *Let's Go By Talking* i innovant-lo amb relació als nous paradigmes contextuals, no podem oblidar-nos de la revictimització, o també conegut com victimització secundària. La victimització secundària és «*la victimització que passa no com a resultat directe del fet delictiu, sinó a través de la resposta d'institucions i individus cap a la víctima*». La victimització secundària també pot aparèixer durant el procés de justícia restaurativa. Els infractors poden exacerbar el trauma de la víctima en cas que s'hi troben. És important que des del Treball Social hi haja consciència sobre este risc i es pugui minimitzar perquè la víctima s'hi recupere realment del delictu.

Concloem el marc teòric manifestant que per tal de facilitar una pràctica restaurativa eficaç i prevenir la victimització secundària, hi ha algunes característiques que cal complir a l'hora de treballar en una pràctica restaurativa (*Let's Go By Talking*, 2021):

- Hi ha d'haver una víctima i un agressor identificables.
- El professional del Treball Social ha de ser imparcial i ha de garantir la seguretat de tots els participants.
- Es considera central la participació de les víctimes.
- El professional del Treball Social ha d'estar capacitat degudament.
- Totes les parts han d'estar ben informades sobre el procediment per participar-hi a consciència.
- La víctima i l'infractor han d'estar disposats a participar-hi, ja que el procés s'ha d'iniciar voluntàriament.
- L'infractor ha d'acceptar la responsabilitat pel delictu.
- La participació no és evidència de culpabilitat.
- Tots els participants han d'estar ben preparats. Açò vol dir que un treballador social també ha d'estar ben preparat. Es recomana que el professional del Treball Social hi haja parlat amb les dues parts abans que es coneguen.
- És important reconèixer que totes les opinions són importants.
- En cas que s'hi hagen trobat solucions, totes les parts s'hi han de posar d'acord.
- En cas que s'hi haja arribat a un acord, cal que siguin voluntaris i raonables.

PREGUNTA DE LA INVESTIGACIÓ, OBJECTIU GENERAL I OBJECTIUS ESPECÍFICS

Pregunta de la investigació

- Com explorar les experiències de vida de les persones GSRDI al món rural pot ajudar-nos a l'hora de prevenir els delictes d'odi i desenvolupar un acompanyament des del Treball Social en situacions d'agressions de caràcter d'odi dins de la comunitat a ruralitat?

Objectiu general

- Explorar les experiències de vida de les persones GSRDI al món rural per prevenir els delictes d'odi i desenvolupar un acompanyament des del Treball Social en situacions d'agressions de caràcter d'odi dins de la comunitat a la ruralitat.

Objectius específics

- Conèixer la realitat GSRDI al món rural.
- Copsar al món rural la situació de les persones GSRDI.
- Esbrinar si hi ha un coneixement sobre els recursos i serveis públics.
- Copsar si les institucions públiques ofereixen una bona atenció.
- Observar si hi ha visibilitat de la comunitat GSRDI.
- Capir si hi ha contacte amb la comunitat GSRDI.
- Saber quins atributs encarnaria la figura del Treball Social a l'hora de treballar amb persones víctimes de delictes d'odi GSRDI.
- Professionalitzar el rol del Treball Social en l'acompanyament i la restauració de totes aquelles persones que han pogut restar víctimes d'agressions de caràcter motivat per l'odi GSRDI.

METODOLOGIA I TÈCNIQUES

Disseny de la investigació

Per realitzar esta investigació s'utilitzarà una metodologia qualitativa (com son les entrevistes), igual que en les etapes que precedixen esta recerca. Però abans de començar amb el treball de camp, mencionarem les característiques del mètode qualitatiu. D'entrada podem destacar la recerca de la comprensió i la interpretació de la realitat situant-nos des de la perspectiva de les persones entrevistades. Tot seguit, se cerca comprendre el fenomen de les persones GSRDI al món agrari des de l'aquí i l'ara, prioritzant el coneixement en profunditat per sobre del coneixement expansiu. De la mateixa manera, s'hi contempla una lent holística de tota la realitat, és a dir, s'intenta copsar totes les parts (variables) que configuren el fenomen a estudiar, de manera integral i complexa.

És per això, que el coneixement és processal, capint-se així que la realitat és transmutable depenent del lloc on es desenvolupa la investigació. Per consegüent, no pretenem generar unes generalitzacions universals, sinó moderades i situades al context d'estudi. Per últim, hem de tenir-hi present que l'equip d'investigació en esta metodologia no és neutral i objectiu, però sí imparcial, atés que la nostra presència influencia amb la relació de les persones a investigar. A més a més, cal mencionar que la investigació és sincrònica perquè ens situem en l'estudi del fenomen en un moment actual. És també inductiva, perquè fa referència a l'observació de fets particulars. Igual com descriptiva, atés que cerca descobrir i investigar el fenomen, però no justificar per què s'hi dona. I per últim, mencionar que és aplicada, perquè pretén donar resposta a les problemàtiques que se'n puguem derivar d'adversitats concretes i pràctiques.

Àmbit d'estudi

En este apartat explicarem en la situació del nostre objecte d'estudi. Manifestant que són : persones GSRDI de pobles i viles d'entorns rurals de la comarca del Baix Maestrat en l'any 2021-2022.

Població objecte d'estudi

El mètode a emprar durant tota la investigació és el qualitatiu. Car és el mètode que més si adequa per tal d'equilibrar i cohesionar aspectes teòrics i empírics, i d'esta manera hi podem arribar a l'objecte d'estudi, que en este cas es tracta de persones GSRDI que hi viuen o hi ha viscut al món agrari. És a dir, esta investigació comptarà amb la participació de persones que ens explicaran com ha estat per a elles ser-hi GSRDI a la ruralitat. És per això, que no només prenem persones d'una franja d'edat determina, sinó que prenem un gran ventall generacional per tal de conèixer tot el context. Entre altres interseccionalitats.

Selecció de la mostra

Per generar les entrevistes amb la persona de Sant Mateu, les dues persones de la Salzedella i la persona de Càlig; s'hi va desenvolupar una recerca de les persones mitjançant xarxes socials com *Instagram* per contactar amb el que hi va viure a Càlig. Tot seguit, el contacte de les dues persones de la Salzedella el vam aconseguir pel boca a boca d'una xica de la Salzedella que vam conèixer a Barcelona a un col·loqui sobre art, gènere i territori. I per últim, el contacte del santmatevà ha estat mitjançant una persona de Càlig amb familiars a Sant Mateu. Pel que fa al contacte de la treballadora social i criminòloga, doncs, fou gràcies a les primeres pràctiques de Treball Social que va realitzar la persona investigadora amb ella, en l'àmbit dels delictes d'odi GSRDI.

La persona que va viure-hi a Càlig és una persona migrant de Santiago de Xile, homosexual, i actualment té 31 anys, va viure-hi a Càlig mentre en tenia 19, i de tant en tant hi torna al poble des de Barcelona a vore a son pare (que segueix a Càlig). Les dues persones de la Salzedella són per una banda, una xica de 29 anys que és bisexual; i per una altra banda, un xic homosexual de 42 anys. La persona santmatevana actualment té 67 anys, és homosexual i a banda de viure-hi a Sant Mateu i ser-hi d'allà, també hi estigué una temporada a Vall-de-Roures (la capital de la comarca aragonesa del Matarranya) i a Castelló de la Plana; és menester destacar que va ser socialitzat en plena dictadura franquista.

EJ	Treballadora Social i Criminòloga
Jv	Homosexual, 42 anys, pren la PReP, la Salzedella
A	Bisexual, 29 anys, la Salzedella
M	Homosexual, 67 anys, Sant Mateu
JH	Homosexual, 31 anys, VIH+, de Santiago de Xile a Càlig

Com que no hi ha cap mar teòric ni s'ha fet cap estudi sobre la realitat GSRDI al Baix Maestrat, s'hi ha hagut de prendre com a referència teòrica altres referències d'estudis realitzats a altres llocs, com els Plans Comarcals LGTBI catalans. I això ens ha ajudat a obtenir-hi la guia per tal de focalitzar l'estructura de la nostra metodologia i cap a quina població ens hi anem a dirigir.

A l'hora de confirmar la participació en la investigació, hi hem utilitzat mecanismes com el *Telegram*, *WhatsApp* i *Instagram*, mitjans que ens han asservit per tal d'explicar amb què consistia la investigació i que ens donaren el vistiplau a participar-hi.

El procediment de selecció de la mostra va ser no aleatòria i intencional, per la qual cosa ens permet classificar-lo, segons Brunet (2002) en el mostreig estratègic, puix que la persona investigadora ha fet una selecció de la mostra atenent-se al perfil de persona GSRDI al món agrari.

Com a criteris d'inclusió, destacar que si els participants no saben emprar els mitjans tecnològics, s'hi anirà en persona per a realitzar-los-hi les entrevistes. Tot seguit, és menester que hi hagen nascut o hi hagen viscut a un poble o vila rural. A continuació, recalcar que an de ser persones de la comunitat GSRDI. En cas de no saber escriure per a emplenar el consentiment informal, este serà enregistrat amb el seu consentiment. Si es dóna la situació que no poden o volen continuar amb l'entrevista perquè els hi genera malestar, esta s'hi aturarà.

Tècnica i estratègia de la recerca emprada

Per recol·lectar la informació pertinent a l'estudi, es realitzaran entrevistes individuals dirigides cap a les persones participants. On totes seran enregistrades mitjançant el programa *Zoom*. D'altra banda, les que no puguin realitzar-se virtualment per una mancança de coneixements tecnològics, seran efectuades presencialment i enregistrades amb el mòbil. Posteriorment, estes notes de veu, seran transcrites.

Instruments de recollida d'informació

Tal com podem observar a les anteriors etapes, hi hem desenvolupat una recol·lecta bibliogràfica per tal d'extraure les referències que hi sustenten la investigació. Llegint-nos així els Plans Comarcals LGTBI catalans, la legislació que empara la comunitat GSRDI, l'estatut

de la víctima del delictes, quina és la història de la justícia restaurativa, i per últim, les aptituds que ha de posseir la persona professional del Treball Social tant en la prevenció com en l'atenció a víctimes de delictes d'odi GSRDI.

Així mateix, cal destacar que per poder desenvolupar les entrevistes dirigides cap a les persones participants, hi hem hagut d'emprar instruments com els fulls de consentiment dels participants per tal de poder gravar cada una de les entrevistes. Amb un guió emmirallat amb el contingut del marc teòric i el glossari. Amb la fi de detallar la informació rellevant sobre la qüestió GSRDI al món rural. A més com agraïment cap les persones participants se'ls hi ha promés visitar-los de tant en tant als seus pobles i viles, i si s'escau, fer-hi algun col·loqui GSRDI a l'espai públic aprofitant que la persona investigadora hi és protagonista d'un dels capítols del programa d'Atresplayer: *Reinas al Rescate*.

Anàlisi de dades

Abans de començar l'anàlisi de dades, s'ha d'haver realitzat totes les transcripcions, amb l'ajuda l'enregistrament i les notes de camp, llegir-les i dur a terme una codificació per tal d'identificar els temes més importants. Prèviament a fer la codificació, s'han de crear els codis. Fonamentant-nos en el que diu Miles i Huberman (1994), citat per Fernández (2006: 9) hem creat els codis a partir de tècniques inductives, és a dir, a partir de la recol·lecció de dades provinent del treball de camp.

L'anàlisi de dades és un procés que servirà per organitzar i classificar totes les dades obtingudes en les entrevistes. Per dur a terme l'anàlisi d'estes dades ens basarem en una anàlisi qualitatiu, on trobem generalment dades textuais i es cimentaran dins del marc teòric utilitzat d'antuvi.

La metodologia que emprarem raurà d'una classificació dels resultats per poder establir punts en comú entre ells, tot cercant així patrons de funcionament. En este cas les dades que s'establiran, aniran en funció de la codificació realitzada, la qual representarà els elements més importants a classificar, i que conduirà a la creació de categories. Posteriorment es procedirà a l'atribució d'elements del text a les categories pertinents i a la posterior creació de subcategories. Finalment, amb totes les classificacions realitzades es podrà dur a terme una interpretació dels resultats.

Arran d'ací, seria interessant realitzar una anàlisi de continguts relacionals, és a dir, conèixer les relacions que s'establixen entre els diferents elements remarcats.

Esta anàlisi és la més idònia per a la recerca de resultats que marcaven els objectius, ja que permetrà saber en profunditat com són les vivències de les persones de la comunitat GSRDI al món rural mitjançant els diferents processos d'intervenció al llarg de la investigació.

Consideracions ètiques

És de summa importància mantenir l'anonimat i la confidencialitat al llarg de tota la investigació, fins i tot un cop esta hi haja finalitzat, així com haver-hi obtingut el consentiment de les persones participants en les entrevistes abans que estes s'inicien. En totes les entrevistes, abans de començar es demanarà permís per gravar-los i es comunicarà que tot el que es tractarà a l'entrevista serà confidencial, tenint-hi en compte totes les consideracions ètiques.

Raó per la qual, de ben entrada cada entrevista s'hi exposarà si la persona participant hi està d'acord amb el fet que pugua ser enregistrada amb finalitats acadèmiques. I després, no s'hi farà palés enlloc de la investigació el nom de les persones participants.

I sobretot, haver-hi optés el consentiment informat abans d'iniciar-hi les entrevistes.

Limitacions

En el següent apartat plasmarem quins són els entrebancs principals amb els quals ens hi hem topat. En primera instància, destaquem la complexitat a l'hora de trobar la població GSRDI al món rural, atés que a diferència dels entorns urbans on la comunitat GSRDI gaudix dels seus espais de socialització i comunitat (col·lectius GSRDI, bars d'ambient, les aplicacions de contacte hi tenen una forta presència social on fer comunitat, etc.), al món rural el contrari. No hi ha cap espai on les persones GSRDI puguin fer comunitat, raó per la qual no sabem per on començar ni amb qui. Fet emmirallat en el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021): «*manca de locals d'ambient o locals de la comunitat com a punt de referència. Manca d'espai d'organització i reivindicació envers temàtiques GSRDI*».

En segona instància, cal recalcar que els pobles i viles de la part valenciana del Territori Sènia estan desconnectats entre si. És a dir, no tenen una xarxa de transport pública regular que

els entrellaço. Fet que fa que entre les persones GSRDI de la comarca tampoc hi haja una interacció i coneixença.

Tot seguit, les adversitats perquè vulguen participar-hi, puix que la persona investigadora és coneguda a la comarca, no passa desapercebuda, i el fet que puguen identificar-los com a persones GSRDI per vore'ls amb la persona investigadora, ja hi influïa amb què no hi volgueren participar.

D'altra banda, la desconfiança i la por per si el que pogueren contar hi poguera arribar a oïdes de la gent. Manifestant que tot el que han viscut ja era cosa a oblidar, sense haver-hi la necessitat de remoure-ho.

Així mateix, moltes de les persones GSRDI s'hi han sexiliat, o bé, només hi tornen al poble o vila per dates assenyalades, perquè han estudiat estudis universitaris i per consegüent, només hi troben faena del que han estudiat a entorns urbans. Açò es deu a la desigualtat territorial i la manca de finançament que rep i ha rebut el món rural.

Per últim, hem observat que les persones GSRDI de la comarca del Baix Maestrat han desenvolupat el contacte amb altra gent de la comunitat anant-se'n fora de la comarca, o fent viatges qui tinga cotxe privat de caps de setmana a les ciutats. Fet que tampoc ens hi ha ajudat per tal d'establir un fil de contacte, ja que no hi ha una comunitat GSRDI consolidada al Territori Sènia.

Cronograma

Any 2022	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Setembre
Qüestió de la recerca, objectiu general i objectius específics. Introducció							
Glossari i Marc Teòric							
Metodologia i tècniques							
Entrevistes							
Resultats							
Renovació del marc legislatiu, revisió de resultats i discussió							
Presentació de la investigació							

RESULTATS I DISCUSSIÓ

En este apartat exposarem les troballes que hem optés arran de les entrevistes mitjançant la codificació i automàticament, hi posarem en dialèctica tots els resultats codificats entre si. De la mateixa manera, entrellaçarem els objectius específics amb cadascuna de les troballes on s'hi acomplisquen els objectius.

Mancança d'un nombre representatiu de persones GSRDI a la comarca del Baix Maestrat

En este apartat entraran en dialèctica totes les troballes de la investigació, d'entrada, cal destacar igual com emmiralla el Pla Comarcal LGTBI del Pla de l'Estany (2021), que hi ha moltes dificultats a l'hora «*de poder comptar amb la participació d'un nombre suficientment representatiu de persones del col·lectiu a la comarca*», doncs, el mateix succeïx amb la comarca valenciana del Baix Maestrat. És per això, que el nombre de persones GSRDI entrevistades només en són quatre, atés que la treballadora social i criminòloga, EJ, no és una persona GSRDI.

Manca d'informació, referències, col·lectius i dades sobre la realitat GSRDI al món rural

I com bé esmenta el Pla Comarcal LGTBI del Pla de l'Estany (2021), ens hi hem suportat d'altres Plans Comarcals catalans per tal de poder fer la investigació. Atenent-nos al fet que ens hi manquen referències teòriques sobre la qüestió GSRDI al Baix Maestrat. És per això, que prenem la premissa que el Pla Comarcal LGTBI del Pla de l'Estany (2021) ens esplaia: «*la presumpció que les problemàtiques del col·lectiu són bastant compartides arreu del territori entre municipis o comarques amb característiques semblants*».

Prenent com a referència el Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018), contemplem que en el context de la comarca del Baix Maestrat, compartix el fet que hi ha una «*manca d'acció estructurada i coordinada a llarg termini*», igual com «*una manca de dades a escala municipal sobre la comunitat GSRDI i les problemàtiques que patix al territori*». I tampoc hi ha col·lectius o entitats GSRDI al Baix Maestrat, igual com resta palés al Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021): «*cap entitat GSRDI al territori*».

Tal com ens afirma A:

“a la Salzedella i Sant Mateu no tenia referència d'altres lesbianes, però com jugava al futbol sala, pos, sí que n'era conscient perquè les veia quan anàvem a jugar los partits a Castelló o altres ciutats”

En el cas de Jv, ens informa que per tal d'alliberar-se va haver-se'n d'anar a un local LGTBI de Pamplona, ens ho explica així:

“sí que al poble vaig conèixer a S, però tampoc vaig tindre-hi cap altra referència, tampoc crec que me feren falta referències, sinó jo assumir que volia tindre sexe en xics”.

Violències indirectes i manca d'identificació de les violències

A continuació, ens hi endinsem en el relat autobiogràfic de JH per conèixer més com és la realitat GSRDI al món agrari. I d'entrada, contemplem que JH ha viscut violències indirectes i no ha gaudit de referència GSRDI en la seua adolescència, així ho fa palés en la següent citació on verbalitza un estat d'aïllament molt gran:

“és difícil perquè clar, no tinc molts referents, i més venint-hi d'una família llatinoamericana, no és per fer un estereotip, però quan vivia a Xile el meu pare deia que si tenia un fill maricó el feia fora de casa... i era difícil d'assumir per estos estímuls, a més de no tenir-hi una bona relació amb el meu pare”.

O quan JH diu que:

“el fet de no tenir-hi una família que me recolzara, va incrementar que jo sentira en els pobles este sentiment de solitud, fent-me sentir malament amb mi mateix, també com si fos una mala persona, perquè no confiava amb el meu, pare però havia de viure amb ell”.

Trets plasmats en el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021): «*violències indirectes: mirades, comentaris i burles. Agressions o amenaces d'agressions físiques*», la qüestió dels referents en el Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018): «*manca de referents sobre diversitat familiar*» o «*situacions molt problemàtiques en menors i joves GSRDI que resten amb les*

famílies i no els hi donen suport». Paral·lelament, ens topem com a fet diferenciador el cas de Jv, atès que ell va rebre un suport sociofamiliar, i això va ajudar-lo a poder alliberar-se: *«ma mare drama total, i mon pare ho va acceptar súper bé, i des de entonses, que súper bé amb los dos*». Cal destacar que JH tenia dèneu per l'entorn ja era socialitzat com a persona GSRDI, mentre que Jv, no. A banda, d'estar-hi en moments vitals molt diferents, JH en la joventut mentre que Jv en l'adultesa.

De la mateixa manera, ens explica A que *«de situacions desagradables no m'he n'he trobat, la típica opinió de poble, però dóna igual, el típic cotilleo de poble. Però penso que no és homòfob, és de xafardeig de poble*», una situació emmirallada en el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021) quan ens plasmen que hi ha una: *«dificultat de la població per a identificar discriminacions en l'espai públic*». El mateix ens relata Jv:

“no, jo al poble no he patit violència, bé, en los amics molt guai, en les dones dels meus amics, doncs súper guai, perquè acaben contant-me les històries sexuals d'elles amb els meus amics, sí que és veritat que alomillor los xics te pregunten: ai, i a tu que t'agrade més ser actiu o passiu, però bueno, que a mi me fan gràcia”.

En esta apartat acomplim l'objectiu específic de conèixer la realitat GSRDI al món rural.

Sexili

Tal com podem observar, en el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021) esmenten el fenomen del sexili, *«sexili a les ciutats per a accedir a drets, espais i poder visibilitzar-se*», este mateix fenomen el verbalitza JH quan manifesta que:

“tenia este sentiment de fugida, d'anar-me'n a Barcelona, el fet d'haver estat migrant me feia sentir que no tenia llaços amb la gent, tot i que amb MB tenia molta confiança, i la resta de persones de Benicarló. Però, seguia sentint que tampoc pertanyia”

JH continua dient:

“sempre hi havia de fer nous cercles cada dos per tres per haver-me canviat tantes vegades de poble, i el que vaig adonar-me va ser que la gent del poble són gent de tota la vida, i ja tenen els seus cercles fets. Per això em costava molt fer vincles pel fet de ser sempre el nou del poble”

JH acaba mencionant que:

“este sentiment de no pertinença era una de les coses que me marcava, fent-me que no m’expressara amb plenitud, amb confiança. I això feia que tinguera més homofòbia interioritzada”

D'altra banda, ens trobem el cas d'M on també ens explica que va viure-hi una temporada fora del seu poble natal:

“vaig viure una temporà a Vall-de-Roures, al Matarranya, i allà vaig conèixer a un xic que es va aprofitar de mi, era moro. I encara el tinc al pensament perquè tenia un pillila de 24 cm, ell me traïa los diners i jo tenia bon sexe. Després vaig tornar-me'n a Sant Mateu, però vaig acabar a un psiquiatra privat de Castelló perquè no podia oblidar-lo, me va dixer per una dona”.

Per un altre cantó ens trobem a A explicant-nos que: *«jo crec que si no haguera sortit del poble no m’hi haguera alliberat, perquè a mi al poble no me cridava l’atenció cap xica»*.

En esta codificació atensem l'objectiu específic de copsar al món rural la situació de les persones GSRDI.

Suïcidi, i Recursos i serveis públics GSRDI catalans i valencians

Al programa *Let's Go By Talking* (2021) es fa palés que *«a Catalunya, els governs autonòmics i locals han creat els serveis d'atenció integral (SAI) LGTBI. Els SAI tenen com a objectiu promoure la diversitat sexual i de gènere entre les organitzacions i la ciutadania, i prevenir l'odi LGTBI»*, una eina clau tal com JH esmenta quan manifesta el següent:

“Si tu no tens eines de superació o acompanyament, pots arribar a casos de suïcidi o homicidi com el cas de Samuel. Si no passaren estes agressions homòfobes, no caldria fer tant d'impacte social de recursos i educació. Però, si continua passant, és imprescindible que es dono. De fet, les zones rurals són les que més abandonades estan, incloent-hi, fer-hi més divulgació que a la ciutat, perquè tot i haver-hi internet, fer arribar tota la informació per a conscienciar i sensibilitzar, és una tasca que requerix de recursos humans. Mitjançant xarrades, tallers, etc. Perquè només donant la informació, moltes vegades no servix de res, m’ho he trobat sobretot en casos de

VIH+, la PrEP, etc. Cert estigma, i com és possible si esta persona té esta informació?, però, sempre hi acaba havent este rebuig. Encara resta molt per a fer”,

O quan JH ens diu que mitjançant el grup de suport al qual va li ha asservit per tal d'«*aprendre molt, no prejudicar ni ser jutjat*».

Els mateixos casos de suïcidi que parla JH és l'intent que M va intentar fer quan ens explica que:

“mon pare me va donar unes herbes que me va dir que això era p'a les rates, i que si es bullien i es preuien, te mataven. I ahí va ser quan vaig vomitar lo que m'hi havia pres, però sobretot, se'm va obrir el cant a la vida. Al final dóna igual qui t'agrada, hòmens, dones o jabalís”.

Però, a diferència de JH que se'n va anar a Barcelona i hi va accedir a l'atenció de recursos i serveis GSRDI, M no hi va gaudir mai de cap suport GSRDI públic atenent-nos al context franquista i postfranquista amb el qual es va criar. De fet, desconeix l'actual servei públic valencià, Orienta, així ens ho manifesta:

“jo no conec això, però jo t'estic parlant de fa vint anys, quan no hi havia res, si hi hagueren posat un tablao al mig de la plaça quan estava casat i m'hagueren dit a vore qui disparava als maricons, jo hi haguera anat voluntàriament, mira com estava”.

Tal com ens verbalitza A: «*no conec cap servei públic LGTBI al Baix Maestrat, però de València, sí que conec una pàgina on difonen coses LGTBI. Però Orienta, no me zona*».

I el mateix ens manifesta Jv:

“jo, en estos moments estic prenent el PReP, sóc una mica hipocondríac, i me va ajudar una associació que es diu CASDA, però no conec cap servei públic LGTBI al País Valencià”.

En este punt hem aconseguit tractar l'objectiu específic d'esbrinar si hi ha un coneixement sobre els recursos i serveis públics.

L'àmbit socioeducatiu i com millorar les formacions des del Treball Social

JH també fa una èmfasi a la qüestió socioeducativa, puntualitzant que:

“a les zones rurals s’hi hauria de donar més èmfasi amb la part educativa. No sé si allà s’educa en diversitat sexual i de gènere. Però, considero important que s’hi faci un treball educatiu”.

Açò que diu JH resta palés al Pla Comarcal LGTBI de la Garrotxa (2020): *«les estructures socials, professionals i de les organitzacions se situen en un marc cultural que no reconeix la multitud de violències generades per un model social heterocentrat i cisgenèric»*, JH continua esmentant respecte a això que:

“és un tema d’alfabetització de la població, fins i tot, a la ciutat et trobes gent que li costen estes qüestions, a mi el gènere neutre, queer, me costa. Perquè en la nostra ment encara queden vestigis del patriarcat i l’heteronormativitat, s’ha ampliat massa tot hahaha”.

Podent-se referenciar amb el Pla Comarcal LGTBI de la Garrotxa (2020): *«la diversitat sexual i de gènere no es fa gaire visible i és on calen tasques de sensibilització i formació»*. També contemplem com A ens manifesta que: *«de fet ara sóc mestra, i s’està treballant molt millor. Abans a l’institut a la xarrada de sexologia a Sant Mateu el condó i poc més»*.

Jv ens explica que:

“jo per exemple, crec que si haguera nascut en una altra època, i haguera tingut o bé referències, bé, més que referències, pos sí, una educació en la qual se normalitza, doncs, haguera estat diferent”.

A més a més, hem de tenir-hi present l’educació que ens ha precedit, com bé ens explica M com era l’educació durant el franquisme: *«la religió a l’educació i tot això influïa a amagar-ho tot, encara que les dones ho tenien més fàcil que els hòmens, perquè si anaven de la mà eren amigues, però los hòmens no»*. Esta situació de la por a mostrar mostres d’afecte en públic que ens relata M, continua actualment emmirallat en: *«una manca generalitzada de mostres d’afecte per por a patir agressions»*, Pla LGTBI del Bages (2018).

El fet trans* al món rural

Sobre la qüestió trans observem que resta invisibilitzada al món rural, o almenys, així ho manifesta el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell: «*desconeixement del fet trans**», i també JH amb estes paraules:

“jo m’he hagut de formar, sobretot en el tema trans*. Si jo ja tenia un complex meu i això me feia patir moltíssim, no vull saber com hauria de ser-hi no sentir-te del teu cos. Per exemple, al programa de Reinas al Rescate que van traure Roda de Berà, em va fer vore que es necessiten en estos pobles estos espais de visibilitat, per educar la societat i integrar a estes persones. Allí la qüestió trans*, és com una realitat que encara es nega. I és un dret humà, un dret civil que hi siga este espai de refugi, de protecció, d’acompanyament”

Ací hi fa referència una altra vegada a la necessitat d’uns espais de seguretat igual com el Pla Comarcal LGTBI de l’Alt Urgell (2021): «*manca d’espais segurs on poder compartir experiències, crear vincles entre iguals i trobar referents, parlar de sexualitat, etc.*». M ens esplaia que: «*a Sant Mateu no n’hi ha cap de trans*, però pobres s’ho deuen passar malament*». El mateix ens manifesta A: «*de persones trans* ací no n’hi ha cap*», igual com ens diu Jv: «*a Salzedella no n’hi ha de persones trans**».

Arran d’ací contemplem mitjançant l’objectiu específic: «observar si hi ha visibilitat de la comunitat GSRDI» que no hi ha una visibilitat en l’entorn.

Rols cisheteronormatius molt marcats

Tot seguit, ens hi capfiquem amb la qüestió dels rols mitjançant uns estereotips molt marcats. Tal com revela el Pla Comarcal LGTBI de l’Alt Urgell (2021), allà hi ha una «*alta presència d’estereotips de gènere i segregació amb relació a estos*», igual com JH ens ho desvela:

“a Càlig tothom és súper hetero, súper matxo, molt normatius. I clar, a mi se’m notava, era una persona així primet, súper tranquil·let, la meua forma d’expressar-me, doncs, ja deies, este és gai, fins i tot, MB me deia que ja se’m notava. I jo li vaig dir que encara m’estava descobrint”.

Igual com al Pla Comarcal de l'Alt Urgell (2021): «alta normativitat de sexe-gènere a l'espai públic i la manca de visibilitat de la comunitat GSRDI».

Això, dificulta que una persona pugui reconèixer-se coma persona GSRDI, així ens ho manifesta JH:

“assimilar-ho no va ser senzill per tota la part familiar que portava, i a nivell personal, portava, uns problemes emocionals molt potents que van portar-me a problemes de conducta alimentària molt patològics, com l'anorèxia i la bulímia. Complicant encara més la situació. Ja no només acceptar-me a mi mateix, sinó el físic i l'autoestima”.

Si fem una mirada al passat, contemplem relats com el d'M que ens explica com s'hi va vore pressionat a dur una vida que no era la que volia:

“entonses de gais no n'hi havien, hi havien maricons. Jo era fill únic, i me vaig casar amb 24 anys, tota una vida per davant aguantant a una dona que no me mereixia, i quan mos vam separar, ma mare no entenia per què me vaig casar amb ella si m'agradaven los hòmens, i li vaig dir a ma mare que ho vaig fer per vosté, perquè volia tindre nets”.

Jv ens relata que:

“a mi sempre m'agradava anar en xiques, i el futbol no m'agradava, no son condicionants, però segur que si hi haguera hagut una educació i ho haguera normalitzat més tot, possiblement haguera eixit antes, no ho sé”.

Amb relació a l'objectiu específic sobre capir si hi ha contacte amb la comunitat GSRDI, contemplem que no hi és, més aviat, el que hegemonitza la realitat són els rols cisheteronormatius.

L'àmbit sociosanitari i com millorar l'atenció des del Treball Social

Pel que fa a la qüestió sociosanitària, hi contemplem la «*manca de formació del personal sanitari*», Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018). Així ens ho explica JH:

“això ho dic també pel tema sociosanitari, i ho dic com a persona LGBTIQ i seropositiva, una vegada que he tingut alguna ITS, doncs, anar-hi al metge, i la típica pregunta de nombre de parelles sexuals, i recordo que em vaig quedar pensant rotllo com Shamanta de Sexo en Nueva York. Per a comptabilitzar, i els hi vaig dir com 30. I la tia se'm va quedar amb una cara, i hem va preguntar si hem dedicava a la prostitució. Però hem va sobtar, perquè per dir això, que ja m'encassellara allà... no diré que no m'ha arribat una propina algun cop. Però, era ja la categorització, i em sembla bé pel tema epidemiològic, però que hi haguera un punt més humà. Tot molt fred”.

També ens trobem el cas de Jv:

“jo una vegada vaig tindre un problema amb un xic, i vaig tindre la paranoia perquè vaig vore coses que no me quadraven, vaig trucar a CASDA, una associació d'ITS privada de Castelló de la Plana, i van dir-me que m'adreçara a l'hospital de Vinaròs a urgències a demanar la PEP (un tractament més intensiu, la posterior a tenir-hi relacions sexuals). Entonses, vaig anar a urgències a Vinaròs, i la veritat, una experiència un poc desagradable. Bueno, jo a n'ell, lo metge, ja li vaig dir que se mos havia trencat lo preservatiu, però això ho vaig fer per no dir-li que no havia estat lo suficient respnsable. I en aquell moment, lo metge me va contestar: que jo no tenia que haver fet lo que vaig fer, i que ell no coneixia eixos medicaments, i que per lo tant ell no anava a tractar-me”.

Jv continua dient:

“Entonses, jo me vaig mosquejar, li vaig dir que acceptava la seua manera de ser i que pensava que m'havia faltat al respecte, però que si ell decidia no donar-me eixos medicaments perquè me deia que ella això no ho coneixia, doncs, que jo me n'anava. Però, que si en tres mesos jo me feia l'analítica i donava positiu en VIH+, que entonses la responsabilitat seria seua. I en sendemà, me criden de l'Ajuntament de Salzedella que havien cridat a la farmàcia del poble perquè el metge de l'Hospital de Vinaròs me

buscava, que havia de parlar amb mi. Aleshores, va fer-me anar a l'hospital dient-me que s'ho va revisar, no prou amb això, que vaig anar a la farmàcia de la Salzadella perquè me facilitaren lo tractament, i van dir-me que ells no el tenien”.

Jv acaba de relatar-nos esta situació així:

“I entonses, des de la farmàcia del poble van cridar als de la farmàcia de l'hospital de Vinaròs dient-los que eixe medicament s'hi havia de buscar a l'Hospital, no a la farmàcia del poble. Aleshores, ja vaig parlar amb un metge que va proposar-me després de prendre la PEP, doncs, iniciar-me en la PReP, també perquè sóc molt hipocondríac que tinc. Amb el doctor Gaya tot molt bé, però amb l'altre molt malament, però en realitat, si no arriba a ser pels de CASDA que és una associació privada, no m'hi hagueren donat el tractament”.

I si fem una mirada al passat, encara ens hi trobem la situació més agreujada, com ho observem amb M quan ens explica:

“vaig estar en un sevillano i me va apegar la condromes (és lo germà del sida), una malaltia d'estes que es passen pel cul, i també ho tenen molt les dones, però clar, jo això no ho anava a dir al metge que va ser aixina, la primera operació va anar fatal per la seguretat social, i després me van operar pel privat”, observant-hi un fort estigma i desconeixement no només per M, sinó per tot l'equip sociosanitari de l'època.

Un fet que tampoc dista tant amb el cas que ens ha explicat Jv, evidentment, amb contextos diferents però amb el mateix desconeixement per part d'alguns professionals. Tal com esplaia el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021): «*Percepció de manca de garanties a l'àmbit sociosanitari. Desinformació i estigma entre la població amb relació al VIH+ i la salut sexual i reproductiva*».

En estos casos observem com s'hi acaba recurrent en algun moment a l'àmbit privat, tal com esmenta el Pla LGTBI del Bages (2018): «*ús de la sanitat privada per evitar l'arbitrarietat, l'ocultació de l'orientació sexe-afectiva i/o romàntica per por a patir un tracte irrespectuós, visió cisheteronormativa, cissexista i transodiant de la salut sexual, i formularis i protocols cisheterosexistes i transodiants*». Així ho veem també, en el cas de Jv:

“el suport sociosanitari que vaig obtenir va ser d'entrà, privat, al principi vaig anar a un psiquiatra, el psiquiatra me va fer un seguit de preguntes, i al final me va posar en contacte amb una psicòloga experta en temes sexuals. Al final, la psicòloga m'ha dit que deixes de pensar si hi haguera sortit abans o si ho era d'abans o no. Eixa homofòbia que tots tenim una mica interioritzada, en el moment en què te passa a tu, canvia”.

La cosa és que esta situació també s'hi dona en el cas de dones bisexuals, com el cas d'A que ens diu:

“jo m'estic prenent les anticonceptives per una qüestió hormonal, encara que estiga en una xica, i me va dir lo ginecòleg que quan volguera tindre fills m'havia de deixar les anticonceptives perquè amb elles no podia quedar-me prenyada; sense preguntar-me en cap moment si jo tenia una relació amb un xic o una xica. Vaig ser jo la que li vaig dir al meu ginecòleg que en anticonceptives o sense no puc quedar-me embarassada, sas, si no vaig a buscar-ho jo de buscar (clar, lo ginecòleg ho hauria de preguntar). Si no li ho haguera dit jo al ginecòleg, no haguera sabut amb qui mantenia relacions sexuals, donant per fet que només tenia relacions amb xics”.

Esta situació la veem emmarcada en el Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021): «*presumpció de cisheteronormativitat i mala praxi amb relació a persones de la comunitat*».

En esta codificació hi tractem l'objectiu específic sobre copsar si a les institucions públiques ofereixen una bona atenció.

Grups de suport des del Treball Social

D'altra banda, contemplem la importància dels grups de suport quan JH manifesta que:

“a estos espais de suport, tens un feedback, les associacions no només aporten suport, sinó que és recíproc per tal de la nostra vivència millorar el sistema, i més amb els estigmes que encara ens hi trobem les persones LGTBI, i sobretot si l'atenció sociosanitària te la fa una persona carca”. També, JH puntualitza el fet de descentralitzar estos grups de suport dels entorns urbans, “ja no només això, també l'estigma que hi impera en la comunitat LGTBI, i a llocs més allunyats de la ciutat, l'estigma encara és més gran. Penso que hi hauria d'estar esta classe de grups de suport, per tenir amb qui compartir-ho i sentir-te protegit, a més de sentir-te entès,

sentir l'empatia. Potser, l'espai de protecció que no et dona la família, o l'entorn d'amistat per cobrir aquella necessitat perquè són coses amb les quals ens enfrontem. I més, quan la majoria de la població és heterosexual i no veu estos problemes. Al grup de suport hi ve gent de Manresa i Granollers, però a zones més allunyades és difícil este desplaçament”.

Coneixement de cassos on s'hi ha donat situacions homoodiants.

En el Pla Comarcal LGTBI del Baix Ebre (2020), ens hi topem amb: *«un percentatge elevat de persones que ha observat incidents homoodiants»*, tal com verbalitza A del Baix Maestrat:

el meu cosí, a diferència de mi, sí que ho va patir, perquè a ell se li notava, però no ho va dir a ningú hasta'ls vint anys que se'n va anar a València, i tot per estar al poble i no conèixer a ningú que també fora com ell. Jo això no ho vaig patir perquè jo quan estava a la Salzedella no sentia res encara cap a les dones

Manca d'intimitat

A continuació, ens hi topem amb el fet que les poblacions agràries són *«espais amb poca població, hi ha força control social i, per tant, adherència a les normes»*, Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021). Així ens ho mostra també JH:

“a Càlig, fins i tot per a trobar confiança per a parlar d'estes coses amb el teu metge és difícil, depenent de la situació del professional si té estigma o no, i si ja m'ha passat a Barcelona, no em vull ni imaginar a un entorn rural. Imagina't si dic a un poble que sóc seropositiu en atenció primària”.

En el cas d'A albirem esta manca d'intimitat tal com ens manifesta: *«jo també sé de xiques més grans que jo del poble, que han estat en dones, però d'amagades perquè tenen home»*.

Agressions GSRDI i possibles actuacions des del Treball Social

Després, hi tractem la qüestió sobre les *«discriminacions, agressions verbals i/o físiques»* esmentades al Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021). Tal com manifesta JH, va patir un delictes d'odi GSRDI:

“en el Centre Cultural, on van gravar el programa de Reinas al Rescate de Càlig, va succeir-me un fet molt desagradable. Fins i tot me costa parlar-ne d'això. Vaig tenir-hi una agressió amb un xic que ni me'n recordo perquè anava bastant borratxo, i si caminés pel meu costat ni me'n recordaria. I a més a més, després de la pallissa que em va donar”

Segons l'autor Torres (2020):

“esdevenen delictes de discurs d'odi aquelles expressions que bé humilien o menyspreen, o bé, inciten a la violència, hostilitat o "odi" -directament, o bé mitjançant la negació, trivialització, o enaltiment de delictes greus- envers col·lectius concrets o llurs membres per raó de la pertinença a ells; i a més són proferides amb una motivació discriminatòria”.

I aquí contemplem l'estat de sock que ens explica JH:

“recordo que me van portar agafant-me amb no sé qui més del poble, em van portar agafat a casa perquè no podia ni moure'm tant MB i una altra persona que no recordo, havia vomitat de la contusió i la borratxera. Tinc una mica de flaixos. És una experiència complicada”.

EJ, la Treballadora Social i Criminòloga ens parla d'este estat:

“les persones víctimes de delictes d'odi, són persones normals que patixen uns fets anormals. I per a treballar amb elles, primer he de saber qui és la persona en el seu context, per emmarcar-me així en uns fets. I poder d'esta manera, construir el relat propi de la víctima. Atés que les víctimes es troben en un moment de baixa emoció cognitiva, i s'hi ha d'anar a poc a poc, peça a peça”.

L'agressió que va patir JH resta motivada per prejuïns, és a dir, és un delictes d'odi: «*un delictes d'odi té com a objectiu la identitat central d'una persona, cosa que augmenta el mal emocional i psicològic*», *Let's Go By Talking* (2021).

Malestar biopsicosocial d'una víctima de delictes d'odi

Este mal emocional i psicològic és verbalitzat per JH amb el fet de no denunciar-hi:

“per vergonya, perquè això era assumir el fet, i assumir tot el que implicava, no estava preparat. És com un cas de violència de gènere, és per això que vaig decidir fa unes setmanes treballar-m'ho amb una associació especialitzada. Perquè encara resta dins meu que va ser culpa meua”,

JH segueix: «*en aquell moment ets tan vulnerable, que qualsevol cosa que et pugui dir la policia, si a vegades ja no tens certa confiança o empatia, es fa una experiència desagradable*».

Heus ací on hi entraria la figura del Treball Social com a facilitador: «*és important que el facilitador siga conscient d'este risc i el pugui minimitzar perquè la víctima pugui realment recuperar-se del delictes*», *Let's Go By Talking* (2021).

O amb paraules d'EJ:

“la policia en el moment de la denuncia sap de les dificultats cognitives davant d'un sock, però de manera reiterada li farà explicar el succés. I és en eixe moment quan des del Treball Social hem de guarir de les necessitats de la víctima, fins i tot acompanyant-la en el moment de la declaració. I també, informant-la sobre els seus drets, atés que no saben que tenen uns drets com a víctimes. A més, d'ajudar-la a situar-se, perquè pel sock estan desubicades”,

I sempre tenir-hi present la «*Llei 4/2015, del 27 d'abril, de l'Estatut de les Víctimes del Delictes*». Igual com l'article 5 de la llei 12/2022 del 12 de juliol: Dret a la informació i l'assessorament de les persones víctimes de discriminació.

Eficàcia de la pràctica restaurativa en el Treball Social

Tal com fa palés el programa, *Let's Go By Talking* (2021),

“el 2008, la Policia de Catalunya (Mossos d'Esquadra) va crear el primer protocol a Espanya per lluitar contra l'odi GSRDI. A més, cada comissaria de la policia catalana disposa per una banda, una Oficina de Relacions amb la Comunitat per enfortir les

relacions amb la ciutadania. Per això, s'organitzen reunions amb les organitzacions de drets civils, com les associacions GSRDI. I per una altra banda, un grup de suport a les víctimes amb l'objectiu d'ajudar les víctimes de delictes motivats per prejudicis i discriminació”.

És en este grup de suport, on la figura del Treball Social hi hauria de presencialitzar-se, com bé diu EJ: «*a qualsevol oficina d'atenció on es reben les denúncies per alta vulnerabilitat, per sobre de la mitja. Allà és on hauria d'haver-hi un equip psicossocial*». I si estos grups de suport amb la figura del Treball Social hi foren estesos arreu del Regne d'Espanya, l'agressió que va patir JH s'hi haguera pogut elaborar, així ens ho explica JH:

“aquella situació de vulnerabilitat i desprotecció, me feia por haver-ho de portar sol, sense haver-hi tingut cap acompanyament. No sabia on demanar ajuda, i la vergonya era tan gran, que m'era més vàlid callar-me i patir-ho tot sol”.

EJ també manifesta que:

“des del primer moment en què una víctima denúncia hauria de ser-hi el treball social, per tal de contemplar com està i què està explicant, i tot paral·lelament, guarir de les seues necessitats”.

Segons el Consell de Justícia Restaurativa del Regne Unit (2015) afirma qu3:

“els processos restauratius aconseguixen, almenys, un 85% de satisfacció entre les víctimes i reduïxen el temor a patir més danys. A més, disminuïx la reincidència dels agressors i augmenta el compliment amb la restitució en comparació dels programes de justícia penal més tradicionals”.

Valoració del Treball Social en l'acompanyament a víctimes de delictes d'odi

Amb tot hem de tenir-hi present com diu JH:

“la víctima moltes vegades desconeix i no sap on cercar els contactes. Si no hi és este acompanyament, tot es fa més llarg. Però, a més a més, després d'haver patit una agressió, es fa més complex. Per tant, tenir-hi eixe recurs al més abast. I que estiga 24 hores. Perquè no saps mai quan pot passar-te quelcom. A més, jo penso que els

polícies cada vegada són més sensibles, però penso que les treballadores socials tenen més sensibilitat”.

Heus ací on entra una part del Treball Social en la justícia restaurativa, tal com verbalitza EJ:

“la policia pot fer-ho humanament i respectant l'estatut de la víctima, però la policia no pot desdoblar-se a fer l'acompanyament, perquè la policia ha d'anar com un bisturí a allò que es denunciava. Mentre que el treball social ajuda a encarrilar i acotar allò que importa i pot afectar a la víctima”.

A més a més, JH ens emfatitza que:

“de fet, la figura del Treball Social penso que hauria d'estar-hi en l'atenció primària. Perquè crec que és una figura molt important, i m'hi he adonat gràcies a estos grups de suport. Perquè una cosa és un psicòleg, però esta part més pràctica que es té des del treball social de l'acompanyament, i esta part més pràctica de cara també a abordar els teus drets socials, és totalment necessària que hi sigui. Si ja ho considero en l'atenció primària, ho veuria molt necessari en un àmbit com el cas policial. Atenció a la dona per casos d'agressions. Que hages d'anar sol a una associació, i després no tindre-hi a ningú que t'acompanye a la comissaria, i que a la comissaria tampoc hi haja un espai exacte que et faça sentir protegit davant estes tipus de situacions, me sembla una cosa precària”.

En esta codificació ressolem l'objectiu específic sobre el fet de professionalitzar el rol del Treball Social en l'acompanyament i la restauració de totes aquelles persones que han pogut restar víctimes d'agressions de caràcter motivat per l'odi GSRDI.

El rol del Treball Social en la justícia restaurativa

En cas d'haver-s'hi denunciat el delictes d'odi, i que entre la víctima i l'agressor s'hi hagués acceptat un pont de comunicació, la figura del facilitador que esmenta l'UNODC (2006):

“Qualsevol procés en què la víctima i l'agressor i, si escau, qualsevol altre individu o membre de la comunitat afectada per un delictes, participen activament en la resolució dels assumptes que sorgixen del delictes, generalment amb l'ajuda d'un facilitador”.

l'hagués pogut desenvolupar un professional del Treball Social. Mitjançant tasques com les que esmenta EJ:

“les ferramentes de les quals ha de disposar un treballador social és el rastreig de l'entorn sociofamiliar, el recorregut habitual de la víctima, com es pot mitjançant les qüestions fer una construcció i reconstrucció dels fets, etc”, a banda de “prendre com a referència les frases que diu, el que va explicant, i així, extraure-hi tot el que en eixa situació la persona no hi dóna importància, i poder reconstruir el relat per saber si està patint llum de gas, violència masclista, odi LGTBI, etc. Perquè així, la mateixa víctima s'hi adone per si mateixa de les actituds de violència en les quals resta immersa”.

Tal com Paul McCold i Ted Wachtel esmenten a «*A la recerca d'un paradigma: una teoria sobre justícia restaurativa* (2003)»:

“La justícia restaurativa és un procés de col·laboració que involucra a les "parts interessades primàries," és a dir, a les persones afectades de forma més directa per un delicte, en la determinació de la millor manera de reparar el mal causat pel delicte”.

En este punt de la investigació hem abastit l'últim objectiu específic: saber quins atributs encarnaria la figura del Treball Social a l'hora de treballar amb persones víctimes de delictes d'odi GSRDI.

Abús familiar i possibles elaboracions des del Treball Social

D'altra banda, contemplem una altra situació delictiva on JH s'hi veu immers en l'entorn sociofamiliars, la qual la trobem emmirallada amb este relat:

“com és possible que el trauma que me tocara un home durant la infantesa amb certes connotacions que em feia sentir incòmode ho buscara?, i a més a més, que m'agradara. Es com una autoflagelació”. O mitjançant esta verbalització: “castigant-me per sentir esta atracció. Per això considero que és important donar un espai de suport per al col·lectiu GSRDI, és complicat, bé, dolorós, perquè fa sentir-te avergonyit de qui ets, tornes a l'armari, fent que es repremsca més la teua orientació sexe-afectiva, pensant que lo que fas no és correcte. Si hi haguera tingut l'oportunitat de tractar això, potser les meues relacions actuals serien diferents, per exemple, encara no he tingut una relació romàntica seria”.

Emmirallat amb el que el programa *Let's Go By Talking* (2021) explica:

“les víctimes també poden experimentar dificultats respecte a la seva salut (per exemple, depressió, insomni), autoexpressió (per exemple, por de parlar o ser ells mateixos) i en la seva xarxa social/comunitat (per exemple, sentiments de vulnerabilitat respecte a amics i familiars)”.

Restant-se palesa també, en el Pla Comarcal LGTBI del Bages (2018): «*situacions molt problemàtiques en menors i joves GSRDI que resten amb les famílies i no els hi donen suport*». Així ens ho clarifica JH:

“Llavorens, totes estes experiències han fet que durant molts anys no visca de manera plena la meua orientació sexe-afectiva plena, també perquè intentava emmirallar-me en patrons cisheteronormatius. Si hi haguera tingut unes eines des de més petit, tindria més apoderament en l'etapa adulta”.

L'atenció a víctimes de delictes d'odi des del Treball Social

Pel que fa a la qüestió sobre com acotar l'atenció des dels professionals a víctimes de delictes d'odi GSRDI, EJ manifesta que «estem parlant de persones que s'hi han vist agredides per ser com són, una cosa que no poden canviar, evidentment, no s'hi pot consentir la revictimització». Per evitar-ne així, «la revictimització que passa no com a resultat directe del fet delictiu, sinó a través de la resposta d'institucions i individus cap a la víctima», *Let's Go By Talking* (2021),

Els diversos processos d'alliberament i com influeixen en el desenvolupament personal

Quant al procés d'alliberament de cadascun de les persones participants, podem adonar-nos que depenent del moment vital en què t'alliberes hi patixes o no unes violències més directes per part de l'entorn. I si t'alliberes fora del poble o vila, també influeix a l'hora de patir violències estructurals. Així ho contemplem amb M que va alliberar-se a Sant Mateu amb 46 anys quan ens diu: «*i sobretot, als 46 anys vaig fer una metamorfosi, com un cuc quan surt del capullo i se fa papallona*». Tot després d'un intent de suïcidi.

Per Jv fou d'una manera similar a M, però en un context més progressista i sense l'intent de suïcidi:

“per mi ha estat un poc complicat, me vaig donar conte tard, jo vaig alliberar-me sobre els 32/33, ara ne tinc 42, fa deu anys. Primer vaig tenir una vida molt heterosexual, fins i tot vaig tenir una relació amb una xica. Al principi no m'acceptava, i va costar-me molt, però de la mà de psicòlegs i professionals (privats) vaig anar superant-ho”.

En esta verbalització contemplem que el fet de desenvolupar un *passing* cisheterosexual fa que per part de l'entorn no hi patisques violències GSRDI, però això no vol dir que el malestar intern de la persona no hi siga. Així mateix, Jv continua dient-nos;

“Des que me vaig donar conte i lo que volia era provar tenir sexe amb altres hòmens, va ser com un objectiu que vaig tenir-hi bastant clar. Fent memòria atrás, no recordo replantejar-m'ho, ara considero que he estat tota una vida homosexual, però antes, no sé si era per la societat o per un mateix no sé si ho havia volgut assumir, o parar-me a pensar que el que sentia era això. De fet, me vaig casar i tot amb una xica. Però, un dia, estant a Pamplona als Sant Fermin amb uns amics del poble fent una despedida, vam acabar a un local LGTBI, i allà un tio va tirar-me la canya, cosa que me va ficar molt a tope però no vaig acabar fent res. Però, aquell va ser el punt on vaig fer el clic, perquè tot el que va passar-me després me reconduïa ahí. Amb la meua dona va ser un poc traumàtic, i a partir d'ahí vam decidir trencar”.

O quan A diu: «*jo vaig marxar a estudiar a Castelló, i en 19 anys, va ser quan van començar a agradar-me les xiques, i va ser quan vaig conèixer una noia i vaig aventurar-me*». En canvi, JH que va estar-s'hi amb 19 anys d'edat socialitzat per la població de Càlig com una persona GSRDI, sí que va ser víctima d'agressions. Heus ací on ens topem amb el fet que no és el mateix alliberar-te o que et socialitzen com una persona GSRDI al món rural que al món urbà. Atés que les probabilitats de patir-hi violències directes, i més si ho fas quan ets jove, s'hi incrementen.

A l'hora de presentar o dur algun vincle romàntic i/o sexe-afectiu al poble

A ens explica que:

“ma mare me deia que ja ho sabia de tota la vida, el que li preocupava a ma mare era què pensaven les meues amigues (lo què diran al poble). Al principi anàvem com a amigues, però després ja no. De fet, ara ja porto al poble a la parella actual”.

Models relacionals monògams

Pel que fa als models relacionals tant romàntics com sexe-afectius que els nostres participants hi han matisat, contemplem un predomini absolut de les relacions monògames i tancades, emulant les relacions cisheteronormatives. Així ho veem en el relat de Jv quan ens diu que: *«sóc bastant clàssic en les relacions. Sí que m'agradaria enamorar-me d'algun xic»*. O el cas de M: *«jo estic en un xic més jove, però noto que m'estima, preferixo un que vint-i-un»*. També en la mateixa tònica A: *«les relacions que he tingut sempre han sigut tancàs»*. I JH, opina el mateix: *«no m'hi veig amb una relació oberta, sempre està la il·lusió eixa de l'amor ideal per tota una vida, però de moment encara n hi he tingut cap relació»*.

Estigmes envers a la comunitat GSRDI des de les mateixes persones GSRDI

Finim els resultats destacant dues qüestions que ens els Plans Comarcals catalans no s'hi ha contemplat, un d'ells és el fet que si en el món agrari tens una amistat GSRDI que acaba generant-te un malestar en lloc de ser un caliu de suport, pot desembocar com bé matisa JH amb un estigma cap a la teua pròpia comunitat GSRDI: *«però en el cas de X va succeir una cosa curiosa, que era l'únic amic gai que tenia, i no va acabar gaire bé», «i açò de X va fer-me estigmatitzar durant molt de temps a altres gais, en general. Perquè desconfiava molt, per això, trobo que les experiències que vaig tenir als pobles van ser molt fortes, fins al punt d'acompanyar-me a la ciutat»*.

Intersecció de la ruralitat amb l'eix de les persones migrades

I per últim, destaquem el fet que al Pla Comarcal LGTBI de l'Alt Urgell (2021) hi ha una *«manca de dades sobre població migrant i persones amb diversitat funcional que pertanyen a la comunitat GSRDI»*, i en este estudi s'hi compta amb una persona migrant que ha viscut a entorns agraris, concretament a Càlig.

CONCLUSIÓ I RECOMANACIONS

Concloem la investigació d'entrada, exposant la complexitat a l'hora de trobar-hi participants per tal d'explicar-nos els seus relats autobiogràfics en l'entorn agrari (rural). Malgrat tot, com que les adversitats de la comunitat GSRDI són de caràcter compartit en moltes circumstàncies, s'hi ha pogut prendre com a referència per tal d'elaborar els fonaments de la investigació altres referències de Plans LGTBI Comarcals de Catalunya. Fins i tot, no formant-hi part de la mateixa administració geopolítica. Açò és deu a la manca de dades sobre la qüestió GSRDI a la comarca del Baix Maestrat (la part valenciana del Territori Sènia). Igual com a la manca de trajectòria, polítiques socials i d'activisme per tal de generar una inserció en l'àmbit GSRDI a les comarques centrals dels Països Catalans.

Amb tot, hi hem pogut contactat amb diverses persones que sí que hi han accedit a ser entrevistades, és per això que les referències versen entorn a les seues vivències. En les seues experiències ens hi hem trobat amb situacions d'agressions tant de manera directa com indirecta. També ens hi hem trobat amb una manca de referents GSRDI a la comarca, igual com una manca d'espais de seguretat GSRDI on poder aixoplugar-se, és a dir, trobar-hi un grup de suport d'iguals, on l'empatia i el reconeixement mutu siguen trets principals.

Estos fets, interseccionats amb el fet rural, hi han comportat un reguitzell de malestars biopsicosocials com el fet de no sentir-se part d'enlloc, de no encaixar-hi. Raó per la qual totes les persones entrevistades hi acaben sexiliant-se en algun moment de les seues vides, per tal d'alliberar-se. Condicionat per una manca d'acceptació o bé de l'entorn, o per un cisgenerisme i heterocentrisme imperant mitjançant uns rols de gènere molt marcats en els pobles i viles. Dificultant així l'alliberament i l'apoderament de les persones GSRDI. Atenent-nos al fet també d'un major control social per la despoblació dels pobles, i per consegüent major adherència als rols cisheteronormativitzats,

Tot i estes circumstàncies, hi han volgut participar-hi, aportant-nos les seues cosmovisions, on podem destacar la volició per tal que els recursos i serveis GSRDI s'hi acosten al món rural. Per tal d'inserir en el teixit poblacional des d'una mirada educativa. Conscienciant-hi així, a tota la població agrària. D'altra banda, també es fa palesa la necessitat de formar als serveis socio-sanitaris perquè sàpiguen com atendre de manera integral i salutífera a les persones GSRDi, fora de mirades heterocentristes i cisgenèriques en la salut mental. Així mateix, també s'hi posa l'èmfasi amb el fet trans*, exhibint-se que en el món rural és una realitat que encara avui, es nega. Raó de la importància d'una educació transinclusiva en el teixit rural.

A continuació, hi observem que les agressions no són indiferents al món rural, és a dir, els delictes d'odi GSRDI, la cosa és que com no hi ha els recursos i serveis a l'abast del municipi, i tampoc s'hi faciliten a la població GSRDI del municipi, hi contemplem un desconeixement per part de la població GSRDI rural sobre la seua existència. Endemés, de no comptar-hi amb una xarxa de suport GSRDI per tal d'afrontar les agressions mitjançant un acompanyament.

Estes situacions acaben generant en les persones que han estat víctimes de delictes d'odi uns malestars biopsicosocials que els hi ha conduït a problemes de salut mental, a banda d'entrebancs per a dur una vida dignificada. Atés que els hi ha generat problemes relacionals, de salut mental i expressius. A causa de la violència correctiva de l'entorn.

És per això, que ens hi hem de centrar en la justícia restaurativa tenint-hi present que els delictes d'odi GSRDI no disminueixen, almenys, per tal que les persones víctimes hi puguem comptar-hi amb un acompanyament biopsicosocial en els processos de denúncia i restauració. I així, mitjançant el Treball Social desenvolupar unes cures des del primer moment en què la víctima denuncia els fets. Per tal de poder guarir-la i vetllar perquè no s'hi vegen vulnerats els seus drets, i que respecten l'Estatut de la Víctima. Ja que en eixos moments de sock emocional, les víctimes necessiten de la figura del Treball Social per tal que la víctima reba una restauració i s'hi apodere pel que fa a les situacions de violència en les quals estava immersa o s'hi ha topat. Però, sobretot, evitar-ne la seua revictimització per part dels professionals que estan atenent-la.

Raó per la qual, la tasca dels equips biopsicosocials ha de ser-hi a escala comarcal, per així aplegar-hi a tota la població del territori, igual com s'hi dona en el servei català: SAI. Desenvolupant programes com l'Espai Iris del SAI LGTBI del Bages perquè hi brolle entre la població GSRDI de les comarques un teixit associatiu i cultural, i que es puga emmarcar en la realitat dels pobles i viles eixa referència que tant hi manca encara avui. I de retruc, poder-s'hi teixir una xarxa GSRDI agrària que abraçe i done suport a tots eixos infants i adolescents GSRDI.

Una manera de fer que els professionals hi incorporen la lent GSRDI en el seu treball, és mitjançant formacions sobre la realitat GSRDI i llurs problemàtiques. Tot seguit, fer de l'espai públic un entorn de visibilitat i presència GSRDI, desenvolupant tallers com: poesia queer, teatres transfeministas, balls transinclusius, cinema GSRDI, lectura de relats queer, etc,

És vital que s'hi donen estos projectes al món rural si volem aturar fenòmens com el sexili o el desconeixement dels infants GSRDI sobre la seua comunitat. I el mateix en el cas de les famílies, perquè si estes coneixen la qüestió GSRDI no s'hi trobaran aclaparades en cas que algun de conviure-hi amb algun descendent que siga GSRDI. Tot això és clau si volem fer del món rural una nova ruralitat.

Car no és el mateix ser una persona GSRDI perquè hom se'n va viure al camp des d'una urbs, que una persona GSRDI socialitzada a un entorn agrari. Igual com tampoc és el mateix alliberar-se al món urbà on es gaudix d'un ventall sociocultural i polític dissident, que alliberar-se al món rural on esta oferta no hi és. Les violències estructurals i les experiències que construiran la identitat d'una persona hi distaran moltíssim a les d'una persona GSRDI urbana.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Academy, K. (2021). *Let's Go By Talking*. Recollit de <https://kliquacademy.be/es/e-learnings/lets-go-by-talking-es/?lang=es>
- Addison-Wesley. (1954). *La naturaleza del prejuicio*. Argentina: Buenos Aires.
- BOE. (2015). *Estatuto de la Víctima*. Recollit de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-4606>
- BOE. (2015). *Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*. Recollit de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2015-3439>
- BOE. (sense data). *Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal*. Recollit de <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1995-25444>
- Brunet, I. P. (2002). *Tècniques d'investigació social: fonaments epistemològics i metodològics*. Barcelona: Biblioteca Pòrtic Universitària.
- Colomina Torres, R., & Lladós Fontelles, M. (2020). *Pla comarcal de polítiques de gènere i LGBTI 2021-2021*. Consell Comarcal del Pallars Jussà. Recollit de https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/Servei_Atencio_Integral/Arxius/20211220_PLA-COMARCAL-DE-POLITQUES-DE-GENERE-I-LGBTI-Pallars-Jussa.pdf
- Comisió Europea. (sense data). *Una Unión de igualdad: Estrategia para la igualdad de las personas LGBTIQ 2020-2025*. Recollit de https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_factsheet_2020-2025_es.pdf
- Consell Comarcal de l'Alt Urgell. (2021). *Pla Comarcal LGBTIQ+ 2021-2025*. Recollit de <https://www.alturgell.cat/sites/default/files/Igualtat-Pla-Comarcal-LGBTIQ-2021-2025.pdf>
- Consell Comarcal del Baix Ebre. (2020). *I Pla Comarcal per la Diversitat Sexual i de Gènere del Consell Comarcal del Baix Ebre - Mesures per a la Igualtat (2020 - 2024)*. Recollit de https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/Servei_Atencio_Integral/Arxius/20200312_Pla-comarcal-iguat-LGTBI-CCBE-2020-2024-3.pdf
- Consell Comarcal del Pla d'el Estany. (sense data). *Pla LGBTI del Pla de l'Estany 2021-2015*. Recollit de https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/Servei_Atencio_Integral/Arxius/Pla-LGBTI-Pla-Estany-2021_25.docx.pdf
- Departament d'Assessorament Lingüístic. (2018). Recollit de <https://www.parlament.cat/document/intrade/239708>
- DNV. (sense data). *Delicte*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Discriminar*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Discriminar*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Estereotip*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Homofòbia*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Odi*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Prejuí*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- DNV. (sense data). *Víctima*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/>
- Europa. (sense data). *Estrategia para la igualdad de las personas*. Recollit de https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_factsheet_2020-2025_es.pdf

- Fernández Núñez, L. (2006). *Com analitzar dades qualitatives*. Recollit de www.ub.edu/ice/recerca/pdf/ficha7-cat.pdf
- FRA. (2013). *Europe Direct is a service to help you find answers*. Recollit de https://fra.europa.eu/sites/default/files/eu-lgbt-survey-results-at-a-glance_en.pdf
- Freire, P. (1984). *A La importancia de leer y el proceso de liberación*. Madrid: Siglo XXI editores, s.a.
- Garró, J. J. (2009). *Modelos de Intervención en Trabajo Social*. Recollit de https://www.academia.edu/37343876/Capitulo_8_modelos_de_intervencion_en_ts_1_?from=cover_page
- Goffman, E. (1963). *Estigma*. Buenos Aires: Buenos Aires.
- Guiarracca, N. (2001). *¿Una nueva ruralidad en América Latina?* Buenos Aires: Buenos Aires.
- Healy, K. (2000). *Trabajo Social: Perspectivas contemporáneas*. Madrid: Ediciones Morata S.L.
- Igualdad. (2022). *Anteproyecto de Ley para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI*. Recollit de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=CE-D-2022-901#:~:text=Asunto%3A,derechos%20de%20las%20personas%20LGTBI>.
- INE. (sense data). *Benicarló*. Recollit de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=33752&L=0>
- INE. (sense data). *Càlig*. Recollit de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=33752&L=0>
- INE. (sense data). *Castelló de la Plana*. Recollit de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=33752&L=0>
- INE. (sense data). *la Salzedella*. Recollit de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=33752&L=0>
- INE. (sense data). *Sant Mateu*. Recollit de <https://www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=33752&L=0>
- Langarita, J. A. (2022). *Diagnosi de les realitats de les persones LGBT+ a la Garrotxa*. (C. d. Garrotxa, Ed.) Recollit de https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/LGBTI/Servei_Atencio_Integral/Arxius/diagnosi-lgbt-garrotxa.pdf
- Missé, P. G. (2015). *Passing. A Políticas Trans. Una antología de textos desde los estudios trans norteamericanos*. Recollit de <https://www.cdipv.org/fitxes/passing/>
- Nacions Unides. (2006). *Manual sobre programas de justicia restaurativa. Serie de manuales sobre justicia penal*. Oficina de les Nacions Unides contra la droga i el delictes. Recollit de https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Manual_sobre_programas_de_justicia_restaurativa.pdf
- Optimot. (sense data). *Binarisme de gènere*. Recollit de https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html?action=Principal&method=detall&input_cercar=%22binarisme+de+g%E8nere%22&numPagina=1&database=TERMCAT&idFont=2483701&idHit=2483701&tipusFont=Diccionaris+terminol%F2gi+cs+del+TERMCAT&numeroResulta
- Orienta. (sense data). *Servei d'Atenció Integral LGTBI valencià*. Recollit de <https://inclusio.gva.es/va/web/igualdad-diversidad/orienta>
- Parlament Europeu. (1997). *Resolución de 19 de noviembre de 1997 sobre el Tratado de Amsterdam (CONF 4007/97 - C4-0538/97)*. Recollit de https://www.europarl.europa.eu/enlargement/positionep/resolutions/191197_es.htm

- Parlament Europeu. (2000). *Carta de los derechos fundamentales de la Unión Europea*. Recollit de https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_es.pdf
- PTV. (sense data). *Expressió de gènere*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/ptv?paraula=expressi%C3%B3+de+g%C3%A8nere>
- PTV. (sense data). *Orientació Sexual*. Recollit de <http://www.avl.gva.es/lexicval/ptv?paraula=orientaci%C3%B3+sexual>
- Restorative Justice Council*. (sense data). Recollit de <https://restorativejustice.org.uk/>
- Restorative justice. Promoting quality restorative practice for everyone*. (sense data). Recollit de <https://restorativejustice.org.uk/>
- Rodó de Zárata, M., & Barcelona. (2018). *Pla Comarcal per Garantir els Drets de les persones Lesbianes, Gais, Trans, Bisexuals i Intersexuals (LGTBI) 2018 - 2021*. Diputació de Barcelona. Recollit de <https://www.ccbages.cat/wp-content/uploads/2019/05/Pla-comarcal-LGTBI-2018-2021.pdf>
- SAI. (sense data). *Servei d'Atenció Integral LGBTI*. Recollit de <https://igualtat.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/lgbti/servei-datencio-integral-lgbti-sai/>
- Scriptorium. (04 / 05 / 2015). *Blog de la Comissió de Dinamització Lingüística i Cultural de la Facultat de Filosofia*. Recollit de <https://www.ub.edu/scriptorium/biologicista/>
- Termcat. (sense data). *Cisgènere*. Recollit de <https://www.termcat.cat/es/cercaterm/fitxa/NDQ5OTM0NA%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Cissexisme*. Recollit de <https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/256/fitxa/Mzk4OTIyOA%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Gènere*. Recollit de <https://www.termcat.cat/ca/cercaterm/fitxa/MjcwMTQ1NA%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Heteronormativitat*. Recollit de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/256/fitxa/Mzk4OTMyOA%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Identitat de Gènere*. Recollit de <https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/256/fitxa/Mzk4OTIwOQ%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Interseccionalitat*. Recollit de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/256/ca/l?page=1>
- Termcat. (sense data). *Sexili*. Recollit de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/256/fitxa/Mzk4OTI0Nw==>
- Termcat. (sense data). *Sexili*. Recollit de <https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/256/fitxa/NDAwNDU2OA%3D%3D>
- Termcat. (sense data). *Transfòbia*. Recollit de <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/256/fitxa/Mzk4OTI0Ng%3D%3D>
- Torres, M. J. (2020). *Delimitació Conceptual del Delicte d'Incitació a l'Odi*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- UE. (1997). *Tratado de Amsterdam*. Recollit de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A11997D%2FTEXT>
- UE. (2010). *Carta de los derechos fundamentales de la UE*. Recollit de <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=DOUE-Z-2010-70003>
- UE. (2012). *DIRECTIVA 2012/29/UE DEL PARLAMENTO EUROPEO Y DEL CONSEJO*. Recollit de <https://www.boe.es/doue/2012/315/L00057-00073.pdf>
- UE. (2012). *Directiva de drets de les víctimes (2012/29)*. Recollit de <https://www.boe.es/doue/2012/315/L00057-00073.pdf>
- UE. (2020). *COMUNICACIÓN DE LA COMISIÓN AL PARLAMENTO EUROPEO, AL CONSEJO, AL COMITÉ ECONÓMICO Y SOCIAL EUROPEO Y AL COMITÉ DE*

- LAS REGIONES*. Recollit de Unión de la Igualdad: Estrategia para la Igualdad de las Personas LGBTIQ 2020-2025: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/es/TXT/?uri=CELEX:52020DC0698>
- UN. (sense data). *Manual sobre programas de Justicia Restaurativa*. Recollit de https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Manual_sobre_programas_de_justicia_restaurativa.pdf
- Vidal, G. (sense data). *Delito de odio*. Recollit de <https://www.conceptosjuridicos.com/delito-de-odio/>
- Wachtel, P. M. (2003). *En busca de un paradigma: una teoría sobre justicia restaurativa*. Recollit de <https://www.iirp.edu/news/en-busca-de-un-paradigma-una-teoria-sobre-justicia-restaurativa>
- Wikia. (sense data). *GSRDI*. Recollit de <https://gsrdi.fandom.com/es/wiki/GSRDI>

ANNEXS

Guió de l'entrevista

D'entrada, ens presentarem i farem una breu exposició sobre la temàtica del treball, a més d'obtenir el consentiment informat signat.

A continuació, deixarem que la persona participant expliqui el seu relat autobiogràfic amb relació a la temàtica de la investigació. Intentarem intervenir-hi com menys millor, però hi ha diversos punts que són cabdals com: la qüestió juridicosocial, la qüestió sociosanitària, la qüestió socioeducativa i la qüestió dels recursos i serveis que han pogut emprar-hi. De la mateixa manera, tindrem-hi present si han estat víctimes d'algun delictes d'odi. Açò ho farem mitjançant preguntes com:

- Hi has anat algun cop a l'hospital per alguna ITS o problemes de salut mental?
- Hi has rebut en l'àmbit socioeducatiu una il·lustració de la realitat GSRDI?
- Has patit alguna agressió?
- Hi has acudit a algun recurs i servei GSRDI? Els coneixes?

També, és menester contemplar el fenomen del sexili tant per alliberar-se com apoderar-se, és per això que preguntarem el següent:

- On vas adonar-te que eres una persona GSRDI?
- Has viscut fora del poble?
- Hi vius fora del poble?

La resta de situacions que siga la mateixa persona qui vaja explicant com ha viscut o viu el fet de ser una persona GSRDI al món rural.

Conclourem l'entrevista acomiadant-nos i agraint la seua col·laboració.

CONSENTIMENT INFORMAT DEL PARTICIPANT (*model orientatiu*)

Títol del projecte de recerca: .....

El voluntari ha de llegir i contestar les preguntes següents amb atenció:

(Cal encerclar la resposta que es consideri correcta)

Ha llegit tota informació que li ha estat facilitada sobre aquest projecte? SI / NO

Ha tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre el projecte? SI / NO

Ha rebut suficient informació sobre aquest projecte? SI / NO

Ha rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SI / NO

Quin investigador li ha parlat d'aquest projecte? (*nom i cognoms*).....

Ha comprès que vostè és lliure d'abandonar aquest projecte sense que aquesta decisió pugui ocasionar-li cap perjudici? SI / NO

En qualsevol moment SI / NO

Sense donar-ne cap raó SI / NO

Ha comprès els possibles riscos associats a la seva participació en aquest projecte? SI / NO

Està d'acord en participar-hi? SI / NO

Rebrà algun tipus de compensació per participar-hi? SI / NO

(*Només si escau*) Autoritza la participació en el projecte de la persona de qui vostè és responsable? SI / NO

(*nom i cognoms de la persona*): .....

(*altres ítems que calgui incloure segons les característiques del projecte*)

Signatura:

Data .....

Nom i cognoms del voluntari:

En cas que més endavant vostè vulgui fer alguna pregunta o comentari sobre aquest projecte, o bé si vol revocar la seva participació en el mateix, si us plau contacti amb:

(*nom de l'investigador*) .....

(*Departament, Facultat i adreça*) .....

E-mail de contacte: .....

Telèfon/s de contacte: .....

Lloc, data i signatura de l'investigador: .....

Exemplar per al participant / Exemplar per a l'investigador

